NUMMER 46 DONDERDAG 15 NOVEMBER 1928 28STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

Zij, die met ingang van 1929 als lid (minimum contributie f 5.— per jaar) tot de Vereeniging toetreden, ontvangen de in dit jaar nog verschijnende Nrs. van het „Kolon. Weekblad" gratis.

Heeren Penningmeesters der afdeelingen worden beleefd uitgenoodigd goede nota te willen nemen van de nieuwe regeling der afdracht van contributiën aan het Hoofdbestuur, voorkomende in de notulen der laatste Hoofdbestuursvergadering, in dit nummer van het K. W. gedrukt.

Onze West volgens het jongste Verslag,

door

W. R. MENKMAN.

Nog weder ongeveer drie maanden later dan gewoonlijk verscheen h. t. l. het Verslag van Bestuur en Staat van Suriname en Curaçao 1927, d.w.z. anderhalf jaar na het verstrijken van het jaar (1926) waarop dat verslag betrekking heeft.

Dat het niet vroeger wordt gepubliceerd is jammer, want het de bron is bij uitnemendheid voor hen die zich op de hoogte willen stellen van de toestanden in onze beide Amerikaansche gebiedsdeelen, ook al zijn aangaande bijzondere onderwerpen — vooral voor zoover Suriname betreft — meestal wel meer recente gegevens beschikbaar.

Een zoo uitgebreid overzicht van den physieken, intellectueelen, economischen en socialen toestand der bevolking als het „Koloniaal Verslag" geeft kan uit den aard der zaak niet tusschentijds worden verkregen uit tijdschrift-artikelen, verslagen van bankinstellingen, Kamers van Koophandel en vereenigingen, redevoeringen der Gouverneurs bij de opening der zittingen van Kol. Staten en Kol. Raad etc. Intusschen, ook een en driekwart jaar na dato hebben de van Regeeringswege verstrekte inlichtingen en cijfers nog groote waarde, niet het minst voor vergelijkende studie.

Voor Suriname — het land dat door immigratie in een tekort aan werkkrachten moet voorzien en waarvan aan den anderen kant telken jare een deel der mannelijke bevolking elders een bestaan gaat zoeken — geeft het Verslag het aantal inwoners op 31 December 1926 aan met 142.896.

Tellen wij te zamen de bevolking van Paramaribo, Nieuw-Nickerie, Totness en Albina, dan komen wij, voor wat de stedelijke bevolking zou kunnen worden genoemd, tot een totaal van 50.444 (waarin dus de bevolking van het bauxiet-stadje Moengo aan de Cottica niet begrepen is), of niet minder dan 35 pCt. van de geheele bevolking; voor een hoofdzakelijk landbouwend gewest natuurlijk een abnormaal hoog cijfer. Als algemeen bekend mag worden verondersteld het feit dat hierin een der oorzaken ligt van Suriname's ongunstigen toestand, maar aan de mogelijkheid eener migratie van de stad naar het land zal wel niemand gelooven; men kan slechts de hoop koesteren dat eenmaal door een voldoende versterking van buitenaf der landelijke bevolking een betere verhouding zal ontstaan. Vermelding verdient nog dat tot de niet-stedelijke bevolking op 31 December 1926 behoorden 19914 Boschnegers en Indianen (ruim 14 pCt. van het totaal aantal inwoners) die feitelijk niet tot eenige economische groep behooren.

Veel gezonder is de verhouding der stedelijke tot de totale bevolking in Curaçao. Het verslagjaar 1926 sluit met een totale bevolking van 58162 (personen met vestiging van zeer tijdelijken aard is niet medegerekend) waarvan 23074 gevestigd in de hoofdplaatsen der zes eilanden; een stedelijke bevolking derhalve ter sterkte van bijna 40 % van het totaal. Mijnbouw, landbouw en veeteelt kunnen op de Nederlandsche Antillen, vooral op de Benedenwindsche Eilanden, geen hoofdbron van bestaan zijn; Curaçao is een centrum van industrie en scheepvaart en Aruba is op weg er een te worden. Dat op de beide laatstgenoemde eilanden de bevolking respectievelijk voor 46 % en ruim 21 % in de hoofdplaats woont is een gevolg van de economische ontwikkeling en niet een oorzaak van economische malaise.

Dat op St. Eustatius op 31 December 1926 de bevolking der hoofdplaats bijna 98 % vormde van het totaal aantal bewoners van het eiland lijkt minder gezond.

Of de toenemende industrialisatie der twee meest bevolkte van de Nederlandsche Westindische eilanden, met als gevolg verwaarloozing van landbouw en veeteelt, niet alleen op die eilanden zelf, maar ook op de andere, wegens emigratie naar Curaçao en Aruba, geen gevaren in zich sluit? Natuurlijk wel; immers de toekomst van industrie, scheepvaart en handel is geheel afhankelijk van omstandigheden in het buitenland. Kwam er een stagnatie, dan zou de bevolking niet gemakkelijk terug te voeren zijn tot den ouden toestand, die n.l. dat zij een zoo groot mogelijk gedeelte harer eigen levensbehoeften van eigen bodem tracht te verkrijgen.

Het is in verband daarmede te betreuren dat geen pogingen worden aangewend om althans op de relatief vruchtbaarste eilanden landbouw en veeteelt in het leven te houden en te ontwikkelen.

Tot dusver intusschen heeft overheidsbemoeienis Suriname niet snel vooruit kunnen brengen en is Curaçao, zonder die bemoeienis, sterk vooruitgegaan; eenige cijfers uit het Verslag toonen het verschil in welvaart aan tusschen de beide Nederlandsch-Westindische gebiedsdeelen.

Leerzaam b.v. zijn de opgaven der in de inkomstenbelasting aangeslagen natuurlijke personen. Dat in Suriname 9270 personen werden aangeslagen, of bijna 6½ % der totale bevolking, in Curaçao 2924 personen, of slechts ruim 5 % van het totaal aantal inwoners, zegt op zich zelf niet veel. Immers, de belastbaarheid begint in Suriname reeds bij een inkomen van 500 gld., in Curaçao eerst bij een inkomen van 900 gld. per jaar en bovendien is het bekend dat in laatsgenoemd gewest een aantal personen van wie vermoed kan worden dat zij een wettelijk belastbaar inkomen hebben niet wordt aangeslagen. Boschnegers, Indianen en Aziatische contractarbeiders ten slotte vormen in Suriname een bevolkings-contingent dat in Curaçao niet voorkomt.

Personen echter met een inkomen van *f* 2000.— of meer zullen ook in Curaçao wel slechts bij uitzondering aan den fiscus ontsnappen. Nu bedroeg het aantal personen met zoodanige inkomens in Suriname 1386 of minder dan 1 % der totale bevolking, in Curaçao 1534 of ruim 2,6 % der totale bevolking. Ter vergelijking diene dat in Nederland in het belastingjaar 1925/26 1.657.883 binnen het Rijk gevestigde natuurlijke personen in de Rijksinkomstenbelasting waren aangeslagen, zijnde ruim 22 % der gemiddelde totale bevolking, waarvan 534.132 met een inkomen van *f* 2000.— per jaar of meer, zijnde ruim 7 % van de gemiddelde totale bevolking. Ook in Curaçao dus is de eenigszins welvarende middenklasse nog niet groot.

Ook de cijfers der handelsbeweging zijn interessant voor de beoordeeling van betrekkelijke rijkdom of betrekkelijke armoede. In de periode 1921 t/m 1926 bedroeg voor Nederland de som der in- en uitvoercijfers van 467 tot 604 gulden per hoofd der bevolking per jaar, voor Suriname van 120 tot 155 gld.; 1926 was met 125 gld. een minder dan middelmatig jaar. In Curaçao evenwel is het gezamenlijk totaal van invoer en uitvoer van 595 gld. per hoofd der bevolking in 1921 geleidelijk geklommen tot 3462 gld. in 1926; dat we hier met iets ongewoons te doen hebben is duidelijk. De geheele uitvoer van ruwe aardolie uit Venezuela richt zich op Curaçao en Aruba, van waar in den eenen of anderen vorm de Venezolaansche olie voor het allergrootste deel weder wordt uitgevoerd; bovendien spelen de aanzienlijke hoeveelheden constructie- en andere materialen voor het oprichten en uitbreiden van de etablissementen der olie-ondernemingen een groote rol in de Curaçaosche invoer-statistiek.

Sprekender misschien dan de hooger genoemde cijfers zijn die van invoer van bepaalde groepen van gebruiksartikelen, welke zoowel in Suriname als in Curaçao niet of niet in belangrijke mate in het land zelf worden geproduceerd.

Kiezen wij uit de groep der levensmiddelen die waarvan het gebruik kan gelden als bewijs van een zekere mate van welstand.

Wij vinden dan dat in Suriname werden ingevoerd in 1926:

Aardappelen	f	56.268.—
Blom of meel van granen	„	850.418.—
Boter, margarine etc.	„	274.408.—
Kaas	„	101.064.—
Koek en Suikerbakkerswerk	„	82.295.—
Kruidenierswaren n.a.g.	„	142.667.—
Melk, gecondenseerde	„	23.330.—
Oliën, eetbare	„	185.322.—
Specerijen	„	25.037.—
Suiker, geraffineerde	„	31.928.—
Thee	„	50.224.—
Uien en knoflook	„	38.560.—
Visch geconserveerde	„	91.061.—
Vleesch, gecons. en gerookt	„	43.419.—
	f	2.016.000.—

of ± f 14.— per hoofd der bevolking.

Hiertegenover staat een invoer in Curaçao van:

Aardappelen	f	131.159.—
Boter	„	209.063.—
Kaas	„	204.597.—
Tarwe- en Roggemeel	„	799.667.—
Suiker (witte)	„	191.124.—
Suikerbakkerswerk en chocolade	„	128.132.—
Thee	„	44.322.—
Uien	„	33.774.—
Verduurzaamde levensmiddelen	„	902.171.—
	f	2.644.009.—

of ± f 45.— per hoofd der bevolking.

Het enorme verschil moet natuurlijk voor een deel verklaard worden uit het feit, dat in Curaçao het aantal ingezetenen grooter is dan het officieele bevolkingscijfer aangeeft, welk laatste cijfer immers niet insluit de zeer tijdelijk gevestigden, een categorie, welke in Suriname geen rol speelt; verder moet bedacht worden, dat in Curaçao ook uit het vrije verkeer proviand aan schepen wordt verkocht, een factor, welke in Suriname verwaarloosd kan worden. Hoofdzaak evenwel is, dat in Curaçao het koopkrachtige element zooveel grooter is dan in Suriname, waar alvast 56 pCt. der ingezetenen bestaat uit Ned.-Indiërs, Britsch-Indiërs, Chineezen, Boschnegers en Indianen.

Gedistilleerd werd in Suriname in 1926 (in liters à 50 pCt.) ingevoerd

ingevoerd		43.205 L.
eigen productie	666.318 L.	
waarvan uitgevoerd	202.076 „	
		464.242 „
Te zamen		507.447 L.

of ruim 3½ L. per hoofd der bevolking.

Waartegenover de invoer in Curaçao bedroeg 559.421 L. van 50 pCt. of ruim 9½ L. per hoofd der bevolking.

Tegenover een invoer in Suriname van 324.335 L. bier staat een in Curaçao van 460.493 L., d.i. per hoofd der bevolking resp. ruim 2¼ L. en bijna 8 L. Wijn voerde Suriname in tot een hoeveelheid van 79.356 L., Curaçao tot een hoeveelheid van 118.309 L., of resp. 0.55 L. en 2 L. per hoofd der bevolking; voor Curaçao vinden wij bovendien nog een invoer van likeur van 9008 L., welk artikel in de Surinaamsche statistiek begrepen is in het gedistilleerd. Bij de vergelijking der cijfers van het gebruik van alcoholische dranken in de beide gewesten moet ook al weder worden bedacht, dat het aantal Curaçaosche ingezetenen grooter is dan het officieele bevolkingscijfer en dat in Curaçao wijn en bier ook uit voorraad worden verkocht aan schepen; verder dat het groote aantal transito-passagiers, dat het eiland Curaçao bezoekt, ook als consumenten medetellen, en eindelijk, dat in Suriname, naar de godsdiensten, de groep der Mohammedanen met ruim 24 pCt. in talrijkheid bovenaan staat.

Waar in Suriname voor een waarde van f 359.761 werd ingevoerd aan sigaren, sigaretten, sigarettenpapier en tabak (iets meer dan f 2.50 per hoofd der bevolking) bedroeg in Curaçao de waarde van den invoer van sigaren, sigaretten en tabak f 591.850.— of ruim f 10.— per hoofd der bevolking. Hoewel ook hier de aanwezigheid van tijdelijk gevestigden en de verkoop aan reizigers in Curaçao een zekere rol spelen, is het zooveel grootere gebruik dan in Suriname allereerst een gevolg van de grootere koopkracht in Curaçao; intusschen wordt het gebruik in laatstgenoemd gewest natuurlijk sterk bevorderd door de lage rechten.

De goederen-groep, omvattende kleeding etc., d[...] invoerstatistieken geeft mede een beeld van de b[...] langrijk grootere welvaart in Curaçao dan in Su[...] name. Geïmporteerd werden in Suriname:

Garens	f	39.5[...]
Hoeden	„	39.559.[...]
Huiden, vellen en leder	„	103.623.[...]
Manufacturen en gemaakte kleeren	„	1.437.277.[...]
Parapluies en parasols	„	2.989.[...]
Schoenen	„	44.877.[...]
Totaal	f	1.667.879.[...]

of ± f 11.60 per hoofd der bevolking.

In Curaçao echter:

Hoeden (stroo)	f	90.858.[...]
Hoeden (andere)	„	41.666.[...]
Kleeren (gemaakte)	„	810.374.[...]
Leder (zool)	„	54.423.[...]
Leder (andere soorten)	„	16.780.[...]
Manufacturen	„	1.354.011.[...]
Schoenen	„	603.449.[...]
Totaal	f	2.971.561.[...]

of ruim f 51.— per hoofd der bevolking.

Hier gelden natuurlijk als factoren de ongetel[...] tijdelijke ingezetenen en de reizigers, die zich [...] Curaçao voorzien; het verschil echter is zóó enor[...] dat het door die beide factoren maar voor een d[...] wordt verklaard.

Hetzelfde kan worden gezegd ten aanzien van d[...] invoer van automobielen, autobussen en auto-ond[...] deelen, alsmede muziek-instrumenten, waarvan [...] 1926 in Suriname werden ingevoerd voor een [...] zamenlijke waarde van f 56.529.—; waartegeno[...] dan staat een invoer in Curaçao van automobiel[...] ter waarde van f 629.116.— en van piano's en org[...] ter waarde van f 36.227.—, te zamen f 665.343.— bijna 12 maal zooveel.

Wat betreft de verhouding tusschen invoer [...] uitvoer, deze was in 1926 voor Suriname weder[...] ongunstig, een uitvoer van f 7.689.685.— tegeno[...] een invoer van f 10.020.516.—. Het nadeelig sal[...] echter is lang niet meer zoo groot als in de ja[...] 1920 en 1921, zelfs zijn intusschen jaren voorge[...] men met een voordeelig saldo, zijnde 1923 en 19[...] terwijl ook 1927 een jaar is geweest van meer uitv[...] dan invoer. Direct evenwel moet hierbij worden [...] dacht, dat na 1922 voor de invoer-statistiek [...] waarde der goederen werd aangenomen de inkoop[...] prijs zonder onkosten, terwijl Suriname die onkos[...] (vracht, emballage, assurantie, etc.) evengoed als [...] inkoopsprijs der goederen aan het buitenland sch[...] dig wordt. Een nog veel belangrijker factor ech[...] is deze, dat de uitvoer-statistiek den invloed ond[...] gaat van de prijsfluctuaties der geëxporteerde vo[...] brengselen van den met uitheemsch (d.w.z. ni[...] Surinaamsch) kapitaal werkenden grooten la[...] bouw. Wanneer b.v. koffie (bijna geheel een prod[...] van den grooten landbouw) voor 1926 wordt gesl[...] op een uitvoerwaarde van ruim f 1.10 p. K.G., teg[...] over iets minder dan f 0.70 p. K.G. in 1924, dan kr[...] men wel een gunstiger handels-balans, maar [...] is duidelijk, dat, onverschillig de aangenomen u[...] voerwaarde, in het algemeen slechts dat deel van [...] uitvoerwaarde dat overeenkomt met den productie[...] prijs dienst doet als betaling van den invoer.

(Slot volgt).

Voor vijftig jaar, en thans.

—o—

Denkt eens even vijftig jaar terug, collega's-o[...] gasten, sluit uw oogen en herinnert u uwe aankom[...] in het land van belofte en de eerste jaren van [...] verblijf in Indië, en wanneer ge dan alles, als [...] een grauwe wolkenmassa, weer hebt zien opd[...] men en ge weer een duidelijk beeld voor oog[...] hebt van wat Indië toen was, opent dan uwe oog[...] weer en neemt de courant van gisteren of hed[...] en lees de Indische berichten.

Tien tegen een dat ge iets te lezen krijgt dat [...] verbijsteren zal, zoo onmiddellijk na uw vertoev[...] in het verleden.

Communisten in Boven Digoel, geïnterneerd[...] verkozen in den Volksraad, Indische blaadjes, d[...] schrijven over den Groot ... van Heutsz, die zo[...] veel Indisch bloed deed vloeien; het zal u duizel[...] en toch ... is het niet alles duidelijk en natuurlijk

ge geen sympathie, gij Nederlander die de geedenis van uw Vaderland kent, met hen die ten zich een zelfstandig volksbestaan te verfen, moet ge hun streven niet billijken, al de uitingen van dat streven u vaak onaangeaan?

zegt ge, maar het gaat alles zoo onwijs en g en Indië is nog niet rijp en er zijn nog veel einig geschoolde krachten om zelfbestuur lijk te maken etc. etc.

geef u dat alles graag en van harte toe en zal met u eens zijn, wanneer ge betoogt, dat een kkelijk langzaam tempo hier de aangewezen is, en dat er nog heel wat water door Tjiling en Kali Brantas zal moeten stroomen, vóór geheel op eigen beenen zal kunnen staan.

ok ben ik het met u eens dat een plotseling regen zelfbestuur voor Indië waarschijnlijk achteruitgang van een eeuw zou kunnen beenen, en tengevolge zou kunnen hebben dat zoo niet alles, wat langzamerhand is opgewd, vrij plotseling zou vernietigd worden.

geef dat alles toe, doch ontzegt toch dat strein Indië uw sympathie niet en bevordert het, r dan het tegen te gaan. Tracht hem te helpen n, dien grooten, krachtigen stroom, opdat hij verwoestende bandjir veroorzake, doch inndeel dat hij, hier geleid, daar bedwongen en cht, een zegen worde voor de velden, die een n oogst zullen geven aan hen, die hebben egewerkt aan het reguleeren van den stroom; voor den oorspronkelijken bezitter van den d, zegen voor hen die hem hielpen en leidden en moeilijken en nog langen weg naar het geschte einddoel „Zelfbestuur voor Indië", een doel dat bereikt *zal* worden.

t worden, *moet* worden, en waaraan toch geen end mensch zal kunnen twijfelen.

sprak hierboven van een betrekkelijk „langtempo".

mijn Inlandsche vrienden, ik zou u dat tempo n aanbevelen, het is de meest geschikte weg het verlangde resultaat te bereiken en de ste.

t is de weg die leiden zal tot het geluk van land, die u zal leiden tot terug-erlanging van Land, in een staat, waarin het zeker niet zou eerd hebben indien het niet eenige eeuwen r vreemd beheer ware geweest (zie de toeden in enkele Rijkjes onder zelfbestuur).

e zult dan in dat land kunnen leven, met en t vele vreemdelingen, waaronder ook de afmelingen van hen, die uw land opensloten de wereld.

zult niet behoeven te wrokken over hetgeen r die overheerschers is aangedaan in den loop tijden, en waarvan veel slechts afschuw wekt, bij ons, afstammelingen dier overheerschers. rokken wij, Nederlanders nog over wat Spanje andeed en moet niet alles beschouwd worden het licht van den tijd, waarin het voorviel?

En ... waren uw eigen heerschers zoo zachtzin-Zoudt ge, onder hen minder hebben moeten n?

geloof het niet.

en betrekkelijk langzaam tempo" voor u, In-, doch u Nederlanders zij een „betrekkelijk tempo" aanbevolen bij hetgeen gij hebt te verlen in het belang van hen die gij zoo gaarne nt uwe Indische pupillen.

denkt dat velen dier pupillen thans volkomen aam en gereed en van goeden wille zijn om u e staan in het besturen van hun eigen land, beheeren van uwe instellingen en dat het uw t is in een „betrekkelijk *snel* tempo" mede te ken aan de verdere ontwikkeling van dat volk uwe voorouders gelaten hebben onder uw lijschap, dat volk dat recht heeft op uw steun in strijd voor vooruitgang.

dien ge dat tempo in acht neemt, dan zult ge , later te schrijven geschiedenis van Indië gend worden met eere, dan zal daarin beschreven en hoe gij en uw tijdgenooten heb medegeaan het doen van recht, hoe gij hebt gegoed te maken wat enkelen uwer voorgangers rven, hoe ge baatzucht hebt achtergesteld bij erlangen om te doen wat *goed* is.

k gij, collega's oud-gasten kunt nog medewertot dat doel, ik behoef u den weg niet te wijzen. dan zal ons geliefd Indië, die zoovelen onzer ij ontving en ons een bestaan, en soms méér haft heeft, zich verder kunnen ontwikkelen normalen weg en aan die ontwikkeling zulnze kinderen en kleinkinderen hun deel hebeen werkzaam aandeel, naast en met de oornkelijke bevolking.

n zal, zonder jaren van onrust en verwarring, onafscheidelijk zijn van iedere te haastige ontkeling, ons Indië kunnen getuigen dat Oost en t kunnen en willen samengaan tot heil van het hunner inwoning.

ar ... een betrekkelijk *snel* tempo.

terland, Nov. '28. J. P. C.

Weten en Gelooven.

—o—

Van Den Haag naar Merauke is ver, dat blijkt maar al te dikw ·ls, zoodat ook het „Koloniaal Weekblad" dd. 21 Juni '28 me hier pas op 12 September bereikte. Daarin wordt door dhr. Snelleman een korte bespreking gegeven van het boek van Dr. P. Wirz: Dämonen und Wilde in Neuguinea, een boek dat met zijn vele enormiteiten reeds voldoende gewogen en te licht bevonden is. Ik wil alleen even antwoorden op het slot van dat artikel, waar gezegd wordt: „Wat Pr. Verhoeven over dit onderwerp meedeelt is niet geloofbaar, te controleeren is het bericht dat een der jongens door het bosch kwam geloopen van de Moedjoe naar Merauke in 20 dagen ... Dat is in rechte lijn 270 K.M. Indien die jongen dus in rechte lijn door de rimboe heeft geloopen dan moet hij iederen dag ongeveer 13 K.M. afleggen."

Natuurlijk kan ik niets meer doen om iets geloofbaar te maken dan getuigen aanhalen, ik haalde er 3 aan, en op het oogenblik dat ik dit schrijf zou ik er nog wel 5 bij kunnen hebben, die me allen hetzelfde verzekeren, allen mannen uit het land zelf.

Dat het mogelijk is in 20 dagen van Moedjoe naar Merauke te loopen is al heel gemakkelijk te bewijzen. De afstand Merauke—Assike aan de Digoel, een weg die reeds door meerdere Europeanen, eenmaal zelfs door de vrouw van den Bestuursassistent te Assike is afgelegd, is drie vierde van den totalen afstand Merauke-Moedjoe. Van hier naar Assike loopt men in 10 à 12 dagen; nemen we dus voor den totalen afstand 15 dagen, dan hebben we nog 'n paar dagen om wat uit te rusten. Tot Assike zijn er overal goede paden, daarachter weet ik niet, wijl ik dat traject per motor maakte, maar vergelijk hier de rimboe niet met de Sumatraansche rimboe. Het land is hier voornamelijk een groote uitgestrekte vlakte, licht begroeid hier en daar, en overal doorsneden met goede voetpaden. De zware rimboe komt pas als men aan de bergstreek komt. Op zulk een terrein is 13 K.M. per dag geen afstand, zelf heb ik op N.-Guinea tientallen van dagmarschen gemaakt van heel wat meer dan het dubbele aantal K.M.

Als men dat in Holland niet allemaal kan gelooven ... er is op N.-Guinea wel meer gebeurd wat men in Holland moeilijk kan gelooven, maar dat neemt niet weg dat het gebeurde ... en nog gebeurt. Nog meer onjuistheden vind ik in die korte bespreking, 'n paar ervan wil ik nog even aanstippen. Er wordt gezegd dat er nu geen paradijsvogels meer zijn langs de oevers der Digoelrivier. Zelf heb ik er 't vorig jaar nog honderden gehoord en gezien. De laatste motor, die een paar jaar geleden vóór het sluiten der jacht thuis kwam bracht nog 2600 vogels mee, wegens den lagen vogelprijs waren er dat laatste jaar maar 4 motoren op jacht gegaan, die elk zoo rond de 2000 vogels meebrachten. Sindsdien is de jacht gesloten, zoodat men ze nu zelfs op korte afstanden van Merauke overal in de bosschen hoort roepen.

Ten slotte wordt nog even herhaald wat Dr. Wirz beweert: „overal hadden overheid en missie ingegrepen en in de grensdorpen waren de bewoners... gevlucht over de scheidingslijn van het Hollandsche en Britsche gebied."

Juist in de grensdorpen d.i. 2 dagen Oostelijk van Merauke is nooit in iets door Regeering of Missie ingegrepen. Wijl die streek zeer moeilijk te bereiken is door hare moerassen, is ze geheel gebleven buiten elken invloed van Merauke. En daarom ook juist is er van de bevolking daar nu zoo heel, heel weinig overgebleven, niet omdat ze wegtrok, niemand is ze daar ooit lastig gevallen, zelfs niet om belastingen, maar omdat ze snel uitsterft, juist zooals heel de kust aan het uitsterven was voor het ingrijpen van Bestuur en Missie. Maar het praatje van Dr. Wirz, dat uit vrees voor de gedwongen kleeding de menschen over de grens vluchtten is belachelijk voor ieder die hier iets van de toestanden kent. Er zijn nu nog dorpen tusschen hier en de grens op een afstand van 2 uur van Merauke meermalen per maand door den missionaris bezocht en waar nog drie vierde van de bevolking ongekleed is.

Alle respect voor de Wetenschap, ook voor die van Dr. Wirz, maar men moet er de waarheid niet aan opofferen, dat is contradictio in terminis.

Ons doel is niet een sensatie kiekkast te maken van N.-Guinea, maar wel om waar we kunnen de Regeering te helpen om een kijk te krijgen op de werkelijke nooden van dit volk.

Merauke, 20 Sept. 1928.

N. VERHOEVEN, m.s.c.

Van Week tot Week.

Maandag 5 tot Maandag 12 November.

Spreken met Indië. In begin Januari a.s. wordt voor het publiek te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage de gelegenheid geopend om radio-telefonische gesprekken met Indië (voorloopig Bandoeng ,Batavia, Semarang en Soerabaja) te voeren. In genoemde plaatsen zullen daartoe studio's worden opgericht. Behoudens hoogere goedkeuring zal het tarief bedragen *f* 30.— voor een gewoon gesprek van 3 minuten, *f* 60.— voor een dringend en *f* 120.— voor een zgn. bliksemgesprek.

Na een aanrijding door bevolking gedood. Bandjermasin, 8 Nov. (Aneta).[1]) De heer Michel, die op een motorrijwiel reed, had een lichte aanrijding met een Inlandsch knaapje nabij Kandangan. De bevolking viel den heer Michel aan, die gewond werd en aan die verwondingen overleden is.

De Krakatau werkt weder. Batavia, 5 Nov. (Aneta). Gisteren is de Krakatau opnieuw gaan werken. Er werden 112 knallen gehoord en 20 opwellingen geconstateerd.

Raden Mas Noto Soeroto in België. Op verschillende plaatsen in België heeft Raden Mas Noto Soeroto, van het Alg. Nederl. Verbond uitgaande, voordrachten gehouden over het Javaansche volk en het rassenvraagstuk in Indië.

Ir. F. O. Wegener Sleeswijk †. Batavia, 6 Nov. (Aneta). De hoofdingenieur F. O. Wegener Sleeswijk, die met de „Prins der Nederlanden" op weg was naar Europa, is aan boord van dit schip overleden.

Resident Scholten met pensioen. Batavia, 6 Nov. (Aneta). Aan den Resident van Pasoeroean, den heer Scholten, thans met verlof, is op zijn verzoek eervol ontslag wegens volbrachten diensttijd verleend, ingaande eind Februari a.s. en onder dankbetuiging.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht Mr. Th. van der Laan.

Herinnering aan een expeditie in Noord-Nieuw-Guinea. Het Vaderl. van 8 Nov. (Ochtendbl.) bevat een overzicht eener voordracht (met lichtbeelden) van den luit. ter zee 1e kl. L. A. C. M. Doorman over de expeditie in Noord-Nieuw-Guinea in de jaren 1913—1915.

Residentsbenoemingen. Buitenzorg, 8 Nov. (Aneta). Benoemd is tot resident van Palembang de heer H. E. K. Ezerman, thans resident van Djambi, terwijl de heer J. R. F. Verschoor van Nisse, thans ass.-resident in de afdeeling Palembangsche Benedenlanden, is benoemd tot resident van Djambi.

Dr. F. D. K. Bosch over de tjandi Prambanan. Op uitnoodiging van het Ned.-Ind. Verbond te 's-Gravenhage heeft Dr. F. D. K. Bosch, Chef van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, eene voordracht met lichtbeelden gehouden over de tjandi Prambanan op Java. 14 Nov. bespreekt Dr. Bosch hetzelfde onderwerp te Leiden (tijdens de zgn. Indische week aan de Universiteit aldaar).

Voordracht over de pest in Ned.-Indië. Den 15en Nov. houdt Prof. Dr. P. C. Flu voor de Leidsche Universiteit (Indische week) eene voordracht over de pest en hare bestrijding in Nederl.-Indië.

Indisch Genootschap. In eene vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage op 9 November treedt als spreker op Mr. J. J. Schrieke met het onderwerp: Het eerst noodige bij den staatsrechtelijken opbouw van Nederl.-Indië.

Het 5e vliegtuig terug naar Holland. Den 7en Nov. heeft het 5e vliegtuig (bemanning Aler-Smirnoff) van Batavia de terugreis naar Nederland aanvaardt met 300 K.G. mail aan boord. In het gunstigste geval zal het vliegtuig op Schiphol arriveeren Vrijdag 16 Nov., even na Zonsondergang; de terugreis zou alsdan in slechts 10 dagen zijn volbracht.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

De onfortuinlijke reis van het derde vliegtuig (Prilwitz-Wegner). Na een gedwongen verblijf van ongeveer een maand te Cawnpore, is het vliegtuig Prilwitz-Wegner vandaar opgestegen, doch niet verder gekomen dan Calcutta. Wegens den slechten toestand der vliegterreinen, welke nog moesten worden aangedaan, zal — volgens een bericht van de directie der Kon. Ned.-Ind. Luchtv. Mij. — het vliegtuig van Calcutta naar Tandjoeng Priok verscheept worden.

F. H. Montagne †. Te Apeldoorn is, in den ouderdom van 72 jaar, overleden de heer F. H. Montagne, oud-ritmeester der Cavalerie van het O.-I. Leger.

Het Volksraadlid Stokvis naar Nederland. Bandoeng, 10 Nov. (Aneta). De Koerier meldt dat het (soc.-democr.) lid van den Volksraad, de heer Stokvis, op 12 December a.s. per P. C. Hooft naar Europa vertrekt.

Prof. Nolst Trenité naar Indië. Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, bijzonder hoogleeraar in het Indisch Strafrecht aan de Indologische faculteit aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, zal zich voor eenige maanden naar Indië begeven. (Vaderl.).

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Bali en zijn Kunst.

II.

Gaven wij hier verleden week, in „Bali en zijn Kunst I", het een en ander weer uit de Indische couranten, naar aanleiding van het bezoek van den Gouverneur-Generaal aan dit eiland met zijn kunstzinnige bevolking, thans willen wij, zooals gezegd, in ditzelfde verband, hier wat aanhalen van hetgeen de ster-correspondent van de „N.R.Crt." (Dr. M. Blankensteyn), die zijn langen zwerftocht door den heelen grooten Oost met Bali begonnen en ook daar beëindigd heeft, even vóór de komst van den G.-G. O.m. schrijft deze in zijn laatsten Indischen brief, van 27 October j.l.:

„Nu kwam ik weer op Bali terug. Zou mijn oog wellicht, vermoeid nu, teleurgesteld zien op de dingen, die mij eerst in zoo frisschen glans hadden toegeschitterd?

„Het is niet zoo gegaan. Na al het andere leek Bali mij rustiger, nog verfijnder, nog rijker, dan het mij eerst was voorgekomen. Na al het primitieve trof mij, sterker nog dan te voren, de pracht van zijn tempels, paleizen en poorten. Ik zag menschen weer en bouwwerken weer, waarvan ik nu wist, dat ik de gelijken niet in den Archipel zou terugvinden. Meer dan ooit trof mij het diep religieuse van dit volk, het overheerschende der devotie in zijn leven. Die devotie, waaraan het zooals weinig volken, met al zijn voelen en al zijn bezit onderworpen is.

„En dan zijn frischlevende kunst! Ik bezocht opnieuw de beeldhouwers, de houtsnijders, de weefsters, de teekenaars en architecten. Nu was het geen bezichtigen, maar rustig opzoeken van oude bekenden. Begonnen werk zag ik nu voltooid. En ik kreeg meer inzicht in het werk der beste beeldhouwers van het Zuiden des lands. De besten onder hen niet, zooals bijna altijd de Oostelijke wereld, handwerkslieden zonder naam, die voor een dagloon kunstwerken scheppen, maar groote heeren, van hoogen kaste, met klinkende namen, rijk door hun bezit aan sawahs, die, te midden van eenige leerlingen, vlijtig doorscheppen, om met het verval, dat voortdurend aan het beeldhouwwerk in den familie- of dessatempel knaagt, gelijken tred te houden, niet herstellend maar vernieuwend. Slechts uit liefde of eerzucht en als tijd en lust het toelaten, voor anderen werkende. Maar nu toch wel in toenemende mate door, naar hun begrippen, hooge prijzen verlokt om, terwille van bekende of aanbevolen bestellers, voor verkoop te werken.

„Ik zag een nieuw tafereel: tempelbouwers grootscheeps aan het werk. De G.-G. zou binnenkort het eiland bezoeken. Nu werd veel tegelijk, dat door verval aan de beurt van vernieuwing was, bewerkt. Klaar konden zeker die brokken steen, waaruit goden en demonen werden gevormd, niet meer komen, vóór het bezoek van den Grooten Heer. Maar Zijne Excellentie zou beter, indrukwekkender zien, dan voltooide tempels. Hij zou dit volk waarnemen in zijn nooit eindigenden vernieuwingsdrang; naar traditie, door eigen fantasie verrijkt, scheppende en scheppende. Een half naakte man met trotsch gezicht en een kindje bij het werk tusschen de knieën, met licht en eenvoudig gereedschap griffend en krassend in den steen, tot het beeld er zou zijn,

dat niemand op het eiland van kunstenaars kan maken zooals hij. [1])

„En hier is nog geen verval van traditie te bespeuren. Naast nieuwe beelden staan altaartjes, meer dan half weggevreten door den tijd, juist nog bruikbaar; maar zij staan nog overeind en zullen niet worden vernieuwd voor zij omvallen, wat niet lang meer kan uitblijven.

„Nu, ter eere van de komst van den G.-G., de Balinees met geconcentreerden ijver aan het vernieuwen gaat, ziet men, wat hij het belangrijkst vindt en wat hij onder het noodigste vernieuwen verstaat. Geen beter manier om iets van hem te leeren begrijpen, dan hem op die wijze aan het werk te zien."

Geen wonder dus, dat Jhr. de Graeff, in groote opgetogenheid over al dit zeldzaam schoons, behoefte gevoelde om een beschermende belofte uit te spreken.

Een verblijdend feit van bescherming is ook, dat te Singaradja thans een steenen huis wordt gebouwd (hopelijk in Balischen stijd?), waar oude *lontar*-boeken, [2]) welke het bestuur door aankoop en giften bijeen krijgt, veilig zullen worden bewaard. Daar de hoofden en de bevolking, stellig het nut hiervan inziende, zich reeds zeer vrijgevig hebben betoond, zal er een belangrijke bibliotheek kunnen worden aangelegd, waarbij ook een studievertrek niet zal ontbreken.

Zoodra nu de monumentenwet in werking wordt gesteld, zal het ook niet meer kunnen voorkomen, dat, zooals bovengenoemde correspondentie meldt, „kostbare oude *lontars* voor weinige guldens verkocht worden aan toeristen, die, evenmin als de verkoopers, de waarde er van beseffen".

Hoe weinig de Baliërs zelve daarvan op de hoogte zijn, moet, zooals wij uit denzelfden brief lezen, onlangs duidelijk gebleken zijn „toen de bekende Fransche orientalist, *Prof. Sylvain Levy* — dezelfde, die ook den vóór-Indischen tekst moet hebben ontdekt, waarnaar de reliefs aan den ondersten, na de fotografische opname weer bedolven ommegang van den Boroboedoer zijn gebeeldhouwd — bij zijn bezoek aan het eiland, *lontar*-boeken te zien vroeg om zich een denkbeeld te vormen van hetgeen nog de gewijde lectuur is van de hindoeïsten aldaar.

De Fransche geleerde was overweldigd door den rijkdom van hetgeen hem onder oogen kwam. Uiteraard bleek, hoezeer het Balische hindoeïsme van het oorspronkelijk geloof was afgedwaald. Het hindoeïsme op Bali is niet minder gedrenkt met vroeger volksgeloof, dan de islam in Midden Java gedrenkt is met hindoeïsme en oudere overleveringen.

Zoo werd weer het overigens bekende feit geconstateerd, dat de *weda's* der Balineezen niet de Indische *weda's* zijn, en zoo bleek weer menige afwijking, die slechts de Baliërs zelf niet bevroeden. Zoo schrijft de correspondent. Maar tegelijkertijd constateerde de Franschman, dat oude, voor de *pedanda's* (priesters) niet meer verstaanbare teksten op oude betrekkingen tot de Voor-Indische literatuur wezen. De bevolking kreeg respect en tegelijkertijd pleizier in het geval. Zij bracht van alles aan, en zoo kwamen Sanskrit grammatika's, eens bestemd voor het onderwijs der Baliërs, voor den dag.

Een aardig staaltje van Balischen humor vertelt de schrijver nog:

„Het heeft op de bevolking blijkbaar grooten indruk gemaakt, dat die vreemdeling oude boeken kon lezen, waar hun pedanda's geen weg mee wisten. Want kort daarna was er een *wajang koelit* (schimmenspel) in de *„poeri"* van den Stedehouder van Karangasem. Zooals in iedere klassieke *wajang* traden ook een paar clowns daarin op, om het volk te vermaken met hun opmerkingen. De Baliër heeft veel respect voor zijn *pedanda;* maar hij zal, als zich een gelegenheid aanbiedt om met hem den draak te steken, die niet gaarne verzuimen.

[1]) Hiervan werd in de N. R. Ct. een mooie foto weergegeven, evenals ook een goed gelijkend portret van den Stedehouder van Karangasem. — *Red.*

[2]) Verhandelingen in oude tijden gegrift op tot dunne latjes geprepareerde bladstrooken van den lontarpalm, tot bundels geregen en vaak in met rijk houtsnijwerk versierde doozen bewaard. Volgens schrijver, het dierbaarst bezit van de bevolking.

Ook „Boeatan" is onlangs toevallig in het bezit gekomen van een paar dergelijke geschriften, de een als een geschenk, ter eere van haar 25-jarig bestaan! *Red.*

Dat is een zeer bekend menschelijk versch[...] sel. Bij die vertooning dan moest de gee[...] lijkheid het op deze wijze ontgelden: „[...] *pedanda's* doet of gij erg geleerd zijt. E[...] komt een geleerde uit Europa, die moet u [...] tellen wat er in uw eigen boeken staat, d[...] niet kunt lezen"."

Bij ons rijst de vraag: Zal bij de aan te le[...] Balische bibliotheek, met studievertrek, ook [...] genheid geboden worden aan weetgierige *peda[...]* en hunne leerlingen, alsook aan andere bel[...] stellende Baliërs, om hun eigen *lontar*-boeken der te leeren lezen en begrijpen?

***

Bij de uitgeversmaatschappij *H. P. Leopold* [...] 's-Gravenhage is onlangs uitgegeven: *„Beeldho[...] kunst op Bali"*, als het tweede van een reeks [...] bums (de eerste behandelt de Balische Bouwkun[...] gewijd aan de inlandsche kunst van verschill[...] gewesten in Azië, door *W. O. J. Nieuwenkamp* [...] platen en eenige vignetten, voorafgegaan door [...] korte beschrijving.

Just Havelaar, de kunstcriticus van „Het Va[...] land", schreef daarover:

„De eerste zeven platen, op één na door [...] samensteller geteekend, stellen oude, [...] zelfs zeer oude beeldhouwwerken en re[...] voor, w.o. het vier meter lange godenbeel[...] een tempel aan het Batoermeer. De andere [...] ten zijn bijna alle naar foto's vervaard[...] tempelwachters, godenbeeldjes, krishou[...] krisheften, enz.

„Dit werk heeft over 't algemeen een [...] grillig, fantastisch, soms ook daemonisch [...] rakter. Het mist den edelen eenvoud van [...] Javaansche Hindoesculptuur. Er spreekt [...] neiging uit tot 't groteske. Van een volk[...] komiek is de krishouder, die een vet, lac[...] zwijn voorstelt. Soms bespeurt men Chinee[...] invloeden. Interessant is wat de heer N[...] wenkamp vertelt en doet zien van stylis[...] verwerkte natuurmotieven (naar torren [...] planten). Het ornament is steeds buitenge[...] rijk en gecompliceerd. De tijdperken [...] zich moeilijk onderscheiden. Alleen het [...] oude werk kenmerkt zich door een — pr[...] tieven — eenvoud.

„Het is een interessant boek geworden, [...] onze kennis der Indische Beeldhouwkuns[...] getwijfeld aanvult.

„Een goede gedachte was 't, de meeste [...] den fotografisch te reproduceeren. Teek[...] gen geven gewoonlijk een minder juiste [...] stelling van de origineelen. [3])

„Het boek is — evenals het vorige — [...] smaak en met zorg uitgegeven."

[3]) Vooral zoo gestyleerd als de talentvolle teek[...] Nieuwenkamp, hoe fraai ook op zichzelf beschouw[...] gemeenlijk doet. — *Red.*

Persoverzicht uit de Ind. Blade[n]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het federalisme.

In het boek „l'Europe fédéraliste" zijn een a[...] lezingen gebundeld, welke in 1927 te Parijs ge[...] den zijn over *het federalisme*. De heer Henn[...] Fransch gezant te Bern, beschrijft in zijn inle[...] het federalisme als een weldadige leer van ve[...] ning. Ook al breken, zegt hij,in een federatie [...] welddadige twisten uit, de licht ontvlambare *n[...] nale eer* speelt daarbij geen rol; zij is geen [...] veer van het handelen en de rust kan daar[...] gemakkelijker terugkeeren. Een federatie [...] haar sterkte in innerlijke *eendracht*. Als voorb[...] eener federatie wijst hij den *Zwitserschen staat*. Niet alleen innerlijke aandrang, zegt de schr[...] woog den Zwitsers tot hun aaneensluiting, [...] ook de ligging van hun land op een ontmoet[...] punt van drie groote volken. Op dezelfde [...] meent hij, dat de loop der geschiedenis, de ont[...] keling der andere werelddeelen, Europa ertoe [...] moeten brengen zich in federalen vorm te or[...] seeren. Het *Soer. Hbl.* (29/9, 2de bl.) bespreek[...] een hoofdartikel het hier kort samengevatte [...] geeft een beeld van „De beginselen van het fe[...] lisme", aan de hand van de lezing van den [...] Charles Brun. In zijn critiek komt het *S. H.* [...] tot de conclusie dat *het Britsche wereldrijk* in [...] daad sterk een federatie benadert, daar het [...] verbond is van blijvenden en niet van tijdel[...] aard tusschen een aantal zelfstandige staten. [...] in dit zeer bijzondere geval speelt buiten [...] band van het Britsche bloed de groote rol.

Het *Soer. Hbl.* geeft een „Algemeen commer[...] overzicht" (2/10, *X.*) en schrijft over „De Eg[...] sche kwestie" (1/10, *R. v. S.*), het *Bat. Nwsbl.* [...]

„De Britsch-Indische hervormingen" (6/10, 3de bl.) en „Russisch Pessimisme" (9/10, 3de bl.).

De Ver. Staten van den Islam.

De bekende schrijver *Sirdar Ikbal Ali Sjah* is teruggekomen van een reis in de landen van den Islam. In de *Deli Crt.* (12/10) geeft hij zijn indrukken weer van *de nieuwe politieke zienswijze der wereld van den Islam.* Er vinden geweldige veranderingen plaats in den gemoedstoestand der Islamietische volkeren. De opkomst van een Turksch, Perzisch, Egyptisch en Arabisch nationalisme, dat aan een begrensd patriotisme zou doen denken, beteekent geen opstand tegen den Islam, maar wel een opstand tegen een uitheemsch systeem, dat niets inziet hetwelk niet berust op tastbare kracht en georganiseerde macht. De Islam van dezen tijd wankelt niet alleen onder den economischen druk van Europa, hij voert ook een meedoogenloozen oorlog tegen de oude overheersching van den clerus. De nationalistische partij in *Turkije* ging op dezen weg voor. De *Arabier* denkt het vaakst aan de stichting van een „Groote federatie van alle landen van den Islam". De opstand tegen Turkije beteekende geen opstand tegen den Islam; deze religieuze banden bleven onverbroken. In *Perzië* bestaat een sterke pan-Islamietische strooming. Een bepaalden vorm van *nationalisme* kan men niettemin door heel den werelddel van het Islamietische Oosten waarnemen, maar dat is nationalisme in een bijzonderen, Oosterschen zin. Iedere man is trotsch op zijn vaderland, maar hij ontkent daarmede niet, dat de Islam den grooten band slaat om al de Islamietische landen. De Jong-Islamieten van den tegenwoordigen tijd streven ernaar te bewijzen, dat een gezond nationalisme niet alleen niet in strijd is met de leer van den Islam, maar zelfs uit haar diepste wezen voortspruit. Hun houding tegenover wat men in Europa onder nationalisme verstaat, is heel anders. In het Oosten is nationalisme een middel tot een doel, en dat doel is de eenheid van alle Islamieten. Men is van meening, dat deze opvatting beter is dan de Westersche opvatting van nationalisme, en wel om deze reden: hoe grooter vlucht het nationalisme in Europa neemt, hoe meer vrees voor oorlog men moet koesteren, hoe meer men aan internationale overeenstemming en wederkeerige welwillende gezindheid inziet. Er bestaat thans een *Volkenbond,* maar de volgelingen van den *Islam* hebben er al 1300 jaar nog een, enkel met dit verschil: de laatsten maken hun nationalisme ondergeschikt aan het eene groote doel, de *eenheid van den Islam,* terwijl de leden van den Volkenbond niet in staat zijn krachtige nationalisten te blijven en niettemin internationaal te denken. In wezen is de eenheid van den Islam niet aangetast. Er is niets anders gebeurd dan dat de overheerschende positie van den clerus — en terecht — ten eind teruggeschoven is, en de Europeanen, gewend als zij zijn om den Moslem onder den duim van den priester te zien, schijnen verwonderd over den keer, dien de zaken in Islamietisch Azië namen, terwijl het er in werkelijkheid nu zoo voor staat, dat de Moslems thans, meer dan ooit tevoren, er naar streven het ware doel van den Islam te bereiken: het samenbrengen van alle Islamietische landen in een Vereeniging van Staten.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (29/9 „De hand van Moskou").

Prae-historische zaken.

In Juli 1927 heeft de heer *Zentgraaff* na een bezoek aan de „Goewo Lowo" (*Vleermuizen-grot,* westelijk van Sampoeng, afd. Ponorogo), getracht op deskundige voorlichting der heeren *ir. Van Es* en *v. Stein Callenfels,* in het „Soer. Hbl." den lezer een idee te geven van de beteekenis der vondsten, bij die grot gedaan. Het waren niet alleen beenderen van dieren, *gereedschappen* en primitieve *versierselen,* doch ook een paar *geraamten van menschen* uit den prae-historischen tijd. Men schatte destijds hun ouderdom op circa 7000 jaren. De voorwerpen, om en bij die geraamten gevonden, geven een vrij juist beeld van het bestaan der menschen die in dien tijd, in gering aantal, op Java leefden. Vijf duizend jaren voor Chr. was Java al een eiland; men neemt aan dat na den teruggang van den laatsten ijstijd — door den Zweedschen geoloog De Geer gesteld op 7000 j. v. Chr. — het peil der zee ongeveer 60 M. gestegen, waardoor het lage terrein onderliep dat de Westelijke eilanden van dezen Archipel aan elkaar, en aan het vasteland van Z.-O.-Azië verbond. Thans schrijft *Z.* in het *Soer. Hbl.* (28 en 29/9, 3de bl.) dat het opgravingswerk in de Vleermuizengrot systematisch is voortgezet onder leiding van *v. Stein Callenfels;* er werden nog overblijfselen van een paar menschengeraamten gevonden. De vondsten in de grotten der gewesten *Madioen* en *Rembang* geven ons eene tot nog toe in Z.-O.-Azië onbekende kultuur, waarin alle sporen van aardewerk ontbreken. In den jongsten tijd zijn in *Indo-China* enkele aanwijzingen gevonden dat ook daar die beenderen-kultuur is voorgekomen met de oudste bekende steenkultuur. Voorloopig wordt daarom de kultuur, welker sporen in en bij de grotten van Java werden gevonden, gesteld op circa 5000 j. v. Chr. Deze grotten-kultuur is van menschen, die hier woonden vóór de komst der voorvaderen van Maleiers, Javanen, Soendaneezen, Madoereezen en Baliërs van het vasteland van Azië. Deze verhuizing wordt gesteld op 2000 v. Chr. De komst der voorvaderen van de huidige bewoners van Java heeft den ondergang veroorzaakt der menschen, van wie de bij de Vleermuizen-grot gevonden geraamten afkomstig zijn. Naar hunne lichaamslengte, welke volgens de geraamten op 1.70 M. moet worden gesteld, wordt aangenomen dat een Melanesisch volk aan het Javansche is voorafgegaan. Ook hier heeft de opstuwing dan weer in de richting van West naar Oost plaats gehad; in het uiterste Oosten van den Archipel is de Melanesiër niet door deze verhuizingsgolf getroffen. Ongetwijfeld zal het wetenschappelijk onderzoek, hier en elders op Java, ons een massa materiaal verschaffen voor de studie van den prae-historischen tijd, een werk waarvoor de Regeering reeds daadwerkelijke belangstelling toonde.

Het *Soer. Hbl.* vertelt voorts van „Het 5de Ned.-Ind. Natuurwetenschappelijk congres" te Soerabaja (29/9, 1 en 2/10), „De 14de Soerabajasche Jaarmarkt" (1/10), „De centrale kerapan te Bangkalan" (1/10) en van „Timor en Roti" (5/10, *Villanus*) en „Bali" (2 en 5/10), *De Loc.* (6/10, blz. 33) en het *Bat. Nwsbl.* (9/10) van de Bandoengsche Jaarbeurs.

De Inlandsche pers (vervolg).

De Bataviasche redacteur van het „Alg. Ind. Dagblad" is een der weinigen, die geregeld Inlandsche bladen lezen. In de gedachtengang van *De Loc.* (5/10, bl. 19) lijkt dat geregeld weergeven der *Inlandsche persstemmen* dan ook niet altijd wenschelijk. Daartegenover staat, dat de schrijver in het „A.I.D." het algemeen belang meermalen een dienst bewijst door op wel-belangrijke uitingen te wijzen. *De Loc.* voegt aan haar betoog volgaarne toe dat zich gelukkig ook onder de ontwikkelden, die niet tot het Bestuur behooren, velen bevinden naar wien men met vrucht zal luisteren. Leerzaam is de Inlandsche pers thans reeds, juist wat betreft dat deel van den inhoud, hetwelk meestal *niet* onder de aandacht wordt gebracht, het gedeelte, dat zich bezighoudt met de gewone dingen des daags. Waarin niet over politiek gesproken wordt, niet over onderwerpen, die ver boven de bevatting van den lezer liggen, — maar over gewone, zakelijke, dagelijksche belangen. Het „A. I. D." en *De Loc.* hopen dat langzamerhand dit rustig en opbouwend gedeelte toeneemt en het „opstandige" vermindert.

Vervolgens deelt *De Loc.* mede, dat de „Bintang Timoer" met instemming meldde, dat de heer *Djajadiningrat* pleitte voor een beter soort Inlandsch dagblad, dat zich „betrouwbare voorlichting" ten doel moet stellen. Naar aanleiding van de beschouwing van „De Loc." schreef het blad: „De critiek van „De Loc." is werkelijk scherp en ook ons treft dit bizonderlijk. Wij zullen er echter niet op antwoorden; niet omdat wij te doen hebben met „*sana*"-menschen, neen, *maar omdat alles waar is.* Wij dienen thans de fouten van de Indonesische Pers in te zien en die fouten zoo krachtig mogelijk te herstellen. Eerst dan zal over eenigen tijd de Europeesche pers de beschouwingen der Inlandsche niet met een glimlach afwijzen, maar zal zij elke beschouwing wel ernstig, nuchter en van waarde moeten achten. Wij gaan dien weg op. Wie gaat er mee?" Als deze gezindheid van het groote Inlandsche dagblad te Batavia door anderen gedeeld wordt; als inderdaad het juiste oordeel van den heer Djajadiningrat ingang vindt, dan zou — meent *De Loc.* — veel gewonnen zijn. Dit streven verdient gesteund te worden; want dit is de eenige kans om te bereiken wat noch door overheidscontrôle, noch door censuur, noch door wettelijke bepalingen bereikbaar is — namelijk *een Inlandsche pers,* die vrij is hare beginselen te verkondigen, doch die deze taak toevertrouwt aan verantwoordelijke, beschaafde en kundige leiders; een pers, die waarlijk weergeeft wat het volk noodig heeft; een pers, die niet afbreekt, doch opbouwt. Elke poging in die richting moet met instemming worden begroet.

Het *Soer. Hbl.* (2/10) bespreekt den „Inlandschen verkiezingsstrijd" in Oost-Java, terwijl het *Bat. Nwsbl.* (9/10 „Non-coöperatie) een desbetreffend manifest der P.P.P.K.I. publiceert.

Mijnbouw. Spoor en bus.

Het *Bat. Nwsbl.* (6/10) noemt de rede, waarmede de directeur van Gouvernementsbedrijven de functie van hoofd van den dienst van Mijnbouw heeft aanvaard — een uitvoerig verslag vindt men in hetzelfde nummer — een opmerkelijk stuk. Niet slechts, omdat zij *versnelling van den arbeid* van dit wel zeer sloome bureau belooft. De klacht van ondernemers over den ban van traagheid, welke alle relaties tusschen overheid en particulieren scheen te bevangen op het stuk van mijnbouwzaken, moge ten deele zijn terug te voeren naar de eigenaardige moeilijkheden eener nooit voltooide organisatie, aan overmaat van efficiency heeft de dienst van mijnbouw niet geleden. Wat werd medegedeeld omtrent de wenschelijke *reorganisatie* van 's Lands mijnbedrijven is nog van grooter belang. Van een warm en vasthoudend voorstander van Staats-exploitatie als *Ir. De Jongh,* is een ronde erkenning van de feilen van dien bedrijfsvorm zeer welkom. Exploratie en exploitatie van delfstoffen is, al ware het dan slechts in verband met de enorme risico van het bedrijf, — Tambang Sawah is daar om het nog eens te bewijzen, dat „een mijn een gat in den grond is met een leugenaar op den bodem" — een bij uitstek ondeugdelijk object van overheidswerkzaamheid. De Indische gouvernements-mijnbedrijven heeft men te aanvaarden als een historisch verschijnsel en men kan niet verwachten, dat in dien toestand verandering mogelijk is. Onder die omstandigheden mag men toejuichen, dat althans ten opzichte van de *organisatie* het particulier bedrijf zal worden gevolgd.

De dienstleiding der *Staatsspoor* acht een algemeene tariefsverlaging voor locaal spoorverkeer (tot een afstand van 120 K.M.) in alle klassen wenschelijk. De desbetreffende voorstellen zijn den directeur van G. B. reeds gepasseerd, en het woord is nu aan de Regeering. Het *Bat. Nwsbl.* (6/10) acht de aankondiging van die plannen van belang, als een symptoom van een nieuwen koers; het blad hoopt dat de ervaringen in Indië en elders ten opzichte van de concurrentie door *auto-bussen* de leiding van de S.S. moge bewegen tot hernieuwde overweging van de reeds in uitvoering zijnde werken (bijv. de lijn Tjikadjang-Garoet) en van die, waarvan de plannen gereed liggen (uitbreiding van het Sumatra-net).

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (4/10 „Engelsche les"; 8/10 „De S.S.-tarieven", 20 % verlaging), de *Java-Bode* (5/10 „De openlegging van Z.-Bantam"), de *Deli Crt.* (8/10 „De wegenkwestie in Sumatra"; 11/10 „De weg Batavia-Cheribon", in 1929 voltooid) en *De Loc.* 4/10 „De Tjamba-weg in Z.-Celebes", tusschen Makassar en Watampone, einde 1928 voltooid).

Legerzaken.

Ondanks de strengere bepalingen, die op *de dienstname in het Indische leger* gesteld zijn, neemt de animo *in Holland* daarvoor steeds toe. Zulks is niet het gevolg van een met betrekking tot de arbeidsgelegenheid minder rooskleurigen toestand. De meesten zouden in Holland met eenige moeite even goed emplooi hebben kunnen vinden, doch zij prefereerden een dienstneming in het Indische leger met het oog op de vooruitzichten in dit leger en de pensioenen. De innerlijke waarde van het Europeesche element dat in het leger dienst neemt, is zeer vooruitgaande. De laatste transporten bestonden bijna uitsluitend uit jongelieden van 18 en 19 jaar, voor het meerendeel met lagere school, sommigen zelfs met één- en meerjarige Mulo- of H.B.S.-opleiding. De Europeesche militair komt in Indië als *gewoon* soldaat of als *aanbevolen militair* met den graad van *brigadier-titulair.* In beide gevallen bestaat voor hem gelegenheid om in het leger carrière te maken. De jongelieden *in Indië* daarentegen kunnen, volgens de tegenwoordige bepalingen, niet meer als gewoon soldaat een verband aangaan, doch enkel als aanbevolen militair. Hiervoor komen echter alleen in aanmerking zij, die met goed gevolg de 5de klasse der lagere school doorloopen hebben, zoodat de minder-ontwikkelden tot deze groep behoorende, uit het leger worden geweerd. Het aantal afgewezenen is niet gering. De kwestie is overdenking waard. De getroffen maatregel treft juist *een groep in Indië, voor wie de beroepskeuze zeer moeilijk* is, terwijl bovendien voor de andere rasgroepen in Indië deze beperking niet geldt. Met uitzondering van het kader zal — volgens de *Java-Bode* (9/10) — dit Indische element in de toekomst geheel uit het leger verdwijnen.

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE ST

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „Wat heb ik aan de Vereeniging?", ware eenvoudig t e beantwoorden met: „De Vereeniging heeft wat aan U

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De onlusten op Billiton.

In zake de op Billiton plaats gehad hebbende koelie-onlusten heeft de Mal.-Chineesche pers algemeen stelling genomen tegen de autoriteiten, de werkgevers en ook tegen de Europeesche bladen, die er hun commentaren op gaven.

De *Keng Po* van 20 September schrijft o.a. dat men wel kan zeggen dat, als er een botsing ontstaat tusschen arbeiders en werkgevers, de regeering meestal partij kiest voor de laatsten. De arbeiders kunnen niet met wat ruwheid hun rechten eischen, of men noemt ze onruststokers en ze krijgen politie en leger voor zich als vijanden.

In een geregeld land wordt natuurlijk in de eerste plaats de orde bewaard. Wie die bedreigt, wordt gestraft, maar in een geregeld land moeten ook de arbeiders van boven bescherming ontvangen. Wanneer zullen de regeering en hare dienaren neutraal staan in een conflict tusschen werkgevers en arbeiders zoolang de orde nog niet bedreigd wordt?

In een volgend nummer twijfelt het blad aan de juistheid der berichten over het gebeurde en zegt dat deze onder reserve moeten worden aangenomen, omdat men ze van de zijde der arbeiders nog niet heeft vernomen. Onze rasgenooten die daar werken, — zegt het blad — hebben misschien niet de gelegenheid om hun lezing omtrent 't gebeurde te verspreiden. Zij kunnen niets doen, zij kunnen al die verdenkingen van de andere partij niet tegenspreken, ja, misschien weten zij niet eens dat men van hen zegt dat zij „buitengewone" eischen stelden, de politie aanvielen, opgestookt werden door personen die pas uit China kwamen. Waarschijnlijk hopen die Chineesche koelies slechts dat hun lot als mijnwerkers verbeterd zal worden.

Omtrent de schuld tast men nog in het duister. Tot op dit oogenblik weten wij slechts, wat de arbeiders gedaan hebben, terwijl de houding van den werkgever voordat die staking uitbrak, ons onbekend is. Niemand kan (mag) dat weten. Zoo b.v. het bericht in het „Bat. Nieuwsblad", dat de politie buitengewoon kalm is opgetreden. Twee Chineezen verloren het leven, misschien meer, want er waren vele zwaar gewonden. Kalm lijkt ons anders, maar het schijnt dat er Hollanders zijn, die denken dat een Chineesch leven gelijk is aan dat van een kakkerlak, want het „Nieuws" keurde de houding van de politie af, die te zwak en te lankmoedig gevonden werd.

Later gaat het blad in denzelfden geest voort: Dat er drie Chineezen slachtoffers zijn geworden van politiekogels op Billiton, vinden eenige Hollandsche kranten nog te weinig, alleen omdat het bericht er bij meldt, dat er aan de zijde der politie eenige gewonden zijn, hoewel misschien die wonden slechts schrammetjes zijn. Het „Alg. Handelsblad" te Semarang — zoo luidt het verder — is ontevreden, omdat de politie niet direct al die Chineesche koelies heeft doodgeschoten, die volgens dat blad niet alleen „uiterst rood" zijn, maar ook geen moraal meer bezitten. Alle Sun Jat Sen-ideeën, zeggen de Hollanders, mogen naar den duivel loopen.

Het voorval op Billiton is geen al te mooie reclame voor de manier hoe men hier de arbeiders behandelt. Die berichten en ook dat geblaf in de Hollandsche kranten zullen China bereiken en wij kunnen er van verzekerd zijn dat de arbeiders daar, die van plan zijn hierheen te gaan, zich eerst honderd maal zullen bedenken, voordat zij het contract, om in de mijnen te gaan werken, zullen teekenen. En het is bekend dat het bedrijf op Banka en Billiton „bankroet" gaat wanneer er geen Chineezen zijn, want om goedkoop zooveel koelies, die voldoenden werklust bezitten, te krijgen en daarbij geen risico te loopen, is niet gemakkelijk.

De *Djawa Tengah* van 25 September zegt het zeer te betreuren dat er ter plaatse van de onlusten geen Chineezen zijn, die aan de bladen verslag kunnen of willen geven van het gebeurde. Zoodoende zijn de Maleisch-Chineesche bladen aangewezen op het oordeel van één partij. In de Hollandsche pers worden die onlusten natuurlijk druk besproken.

Men steunt daarbij op berichten van de zijde der politie. Zelfs worden er dingen gezegd, waaraan slechts half-gekken kunnen gelooven. De koelies zouden voor hun gevallen makkers een standbeeld verlangen, gelijk aan dat van Dr. Sun Yat Sen.

Zeer kwetsend is het ook — gaat het blad voort — dat men zoo gauw aankomt met het praatje, als zouden die koelies onder den invloed van communisten staan. Dus telkens, wanneer er onlusten uitbreken onder de Inlanders of Chineezen, moeten communistische bacillen daarvan de oorzaak zijn. Een hoopje koelies gaat staken wegens loongeschillen en men zegt direct dat zij van buiten beinvloed zijn.

Het blad noemt dan de staking in Noord-Frankrijk en in Australië en zegt dat niemand er over denken zal van de daarbij betrokken blanke arbeiders te zeggen dat deze onder den invloed staan van communisten, juist alsof die roode luizen nimmer bij blanken kunnen voorkomen. Volgens de *Keng Po* noemt het „Alg. Handelsblad" te Semarang, wiens artikelen het niet overneemt omdat zij „haatzaaiend" zijn, de Chineesche mijnarbeiders op Banka en Billiton het schuim uit Hongkong, Canton en Macao, dat geen moraal meer bezit. Wij gaan daarmee accoord voor een deel der koelies, zegt de redactie, maar het „Alg. Handelsblad" vergeet, al dan niet opzettelijk, dat zonder dat schuim de mijnen op Banka en Billiton niet kunnen bestaan.

De brochure-Colijn.

Het Mal.-Chineesche blad *Pewarta Soerabaja* van 15 September, het boek van den heer Colijn besprekende, zegt o.a.: Evenals andere kapitalisten is de heer Colijn van meening dat er tusschen communisten en ultra-nationalisten geen verschil bestaat. De heer Colijn herinnert er aan, dat als de actie der communisten in West-Java succes had gehad, hun aanhangers tot duizenden waren aangegroeid.

Dat is zoo, iedereen weet het reeds. En wij kunnen daaraan nog toevoegen, dat die actie gelijk was aan de S.S.-staking. Velen die geen deel hadden aan die staking, werden met de schuldigen uit 's Lands dienst ontslagen. Als de staking gelukt was, zoodat het traktement en het lot van het S.S.-personeel verbeterd waren, dan zouden ook zij die daaraan geen deel hadden genomen, daarvan profiteeren. Men kan zeggen dat het den heer Colijn spijt dat de Hollanders Westersch onderwijs aan de Inlanders hebben verstrekt, want deze zijn, dank zij dat onderwijs, oproerig geworden.

Verder zet de heer Colijn den plicht van Nederland uiteen om het Indonesische volk rijp te maken voor zelfbestuur. Deze woorden zijn in strijd met zijn bewering dat het verkeerd is den Inheemschen Westersch onderwijs te geven.

Over het rijpmaken van Indonesië bestaan verschillende opvattingen. Die der bevolking zelf en die der regeering zijn natuurlijk verschillend. De heer Colijn zegt dat het volk rijp is voor zelfbestuur als het ontwikkelingspeil der Inheemschen gelijk is aan dat der Europeanen. Maar hier willen wij vragen: Wordt de bevolking wel in de gelegenheid gesteld om dat peil te bereiken? Volgens onze meening niet. Het aantal scholen is zeer onvoldoende en negentig procent der Javanen zijn nog analfabeten. De intellectueelen die een volledige opleiding hebben genoten, krijgen geen gelegenheid hun kennis te ontplooien.

We durven dit zeggen omdat hun geen leidende betrekkingen worden toevertrouwd, zelfs burgemeester van een kleine gemeente kunnen ze niet worden.

Wij ontkennen niet dat de Regeering hun betrekkingen met een groot salaris geeft, maar dat zijn geen leidende betrekkingen, die hebben geen invloed op het regeeringsbeleid. Wat wij met leidende betrekkingen bedoelen, dat zijn die welke aandeel geven in het voeren van het bestuur. B.v. als er een Soetomo hoofdinspecteur is van den Dienst voor de Volksgezondheid, als er een Soebroto Directeur kan worden van het Departement van Justitie, als er een Sarengat Directeur wordt van B.O.W. enz. Zoolang de Indonesische wereld niet zoo is geregeld, kan nog niet gezegd worden, dat de Regeering aan de bevolking gelegenheid geeft, zich rijp te maken voor een toekomstig zelfbestuur.

De redactie der *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan der Indon. Studieclub te Soerabaja) zegt betreffende het boek van den heer Colijn o.m., dat de ideeën van den auteur bij den tijd ten achter zijn, dat eenige van de geuite wenschen in werkelijkheid gelijk zijn aan die der volksleiders, die alleen uit andere overwegingen voortkomen! De schrijver is, volgens de redactie, zeer conservatief en daarnaast nog een waar zakenman, die bij alles wat ondernomen moet worden, op winsten bedacht is. Betreurd wordt dat het boek, door den grooten invloed dien de heer Colijn heeft, door zijn landgenooten allicht als het juiste beeld van de verhoudingen zal worden aangenomen.

Volgens het neutrale dagblad *Bahagia* te Semarang, is de politiek van den heer Colijn geen gezonde politiek, aangezien hij daarmede slechts voor het grootkapitaal wil opkomen, met terzijdestelling van de belangen en de rechten van de vijftig millioen landskinderen van Indonesië. Deze houding van den heer Colijn is in strijd met de ethische politiek der Regeering en met de troonrede van H. M. de Koningin. Verder over de brochure van den heer Colijn uit te weiden vindt de redactie onnoodig; de inhoud daarvan is toch maar een rem voor den vooruitgang der landskinderen in het algemeen.

De redactie van *Darmo Kondo* (nationalistisch, Solo), een recensie van het boek van den heer Colijn gevende, typeert den schrijver als iemand die van Indonesië houdt alleen van wege de olie. De taal die de auteur bezigt, verschilt niet veel van die der blanke pers en staat duidelijk onder kapitalistischen invloed. De redactie oordeelt verder, dat de heer Colijn door zijn boek blijk heeft gegeven geen ruimen blik te bezitten.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Verslag van de Koningin Wilhelmina Jubileum-Stichting.

Bij G. Kolff en Co. te Weltevreden is verschenen het vierde jaarverslag (over 1927) van de Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting te Batavia. [1]

Aan dit verslag is (via de N.R.Ct.) het volgende ontleend: Over de resultaten van het onderzoek naar het voorkomen van trachoom op Java, dat in 1925 werd begonnen en in 1926 tot een eind werd gebracht, brachten prof. dr. C. Bakker en de Indische arts Moh. Joesoef een rapport uit dat binnenkort zal worden gepubliceerd. Het onderzoek naar het voorkomen van malaria bij pasgeborenen en zuigelingen onder leiding van prof. Rodenwaldt, zal worden voortgezet. De uitgave van een brochure van prof. Flu over de ontwikkeling en den tegenwoordigen toestand van het wetenschappelijk geneeskundig onderzoek in Nederlandsch-Indië werd gesubsidieerd. Eveneens werd subsidie toegekend aan prof. Radsma voor een bloedonderzoek bij Europeanen en inlanders in de tropen.

Het onderzoek naar het voorkomen en de verspreiding van krop onder leiding van dr. Sitsen door den Indischen arts Soetedjo nam een aanvang; het werd verbonden met een onderzoek door prof. Jansen. Dr. Müller en dr. Van Waveren ontvingen subsidie voor een onderzoek over tuberculose van het strottenhoofd bij Javanen.

Op de in 1925 uitgeschreven prijsvraag betreffende „een uitgebreid, nauwkeurig, klinisch — zoo mogelijk bacteriologisch — onderzoek naar de verspreiding en naar het voorkomen der tuberculose in een bepaalde in Nederlandsch-Indië samenwonende, doch vrij levende bevolkingsgroep, welke in haar geheel tenminste 2500 personen, zoo veel mogelijk in familie- of gezinsverband levend, omvat", waren op 1 Maart 1927 vijf antwoorden ontvangen. Overeenkomstig het advies der commissie van rapporteurs is door het bestuur besloten den eersten prijs (*f* 5000) toe te kennen aan dr. C. Paneth, gouvernementsarts te Kaban Djahe (Sumatra's O.K.) [2] De tweede prijs (*f* 3000) werd toegekend aan den Indischen arts Mohd. Djamil te Fort de Kock.

Voorts besloot het bestuur op 31 Augustus 192[illegible] voor de eerste maal de Koningin Wilhelmina jubileummedaille toe te kennen aan onderzoekers die zich in hun leven bijzondere verdiensten voor de bestrijding van in Nederlandsch-Indië voorkomende volksziekten verworven hebben. Men weet dat aan prof. dr. G. Grijns te Wageningen en prof. dr. W. Schüffner te Amsterdam deze eer is te beurt gevallen.

Het dagelijksch bestuur der Koningin Wilhelmina jubileumstichting bestaat op dit oogenblik uit mr. K. F. Creutzberg, vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, voorzitter, prof. dr. W. A. Mijsberg, secretaris en mr. L. A. J. Trip, penningmeester.

Zwangerschap en bevalling bij de Javanen. [3]

Het is algemeen bekend, dat het Javaansche volk grootendeels nog bijgeloovig is. Het bijgeloof zit h[illegible] de meesten als 't ware in merg en been, zoodat het zeer moeilijk is het uit te roeien. Dit treft men ni[illegible]

---

1) Deze stichting dankt haar ontstaan aan eene schenking van Hare Majesteit de Koningin van ruim 4[illegible] duizend gulden, zijnde het bedrag door de bevolking van Ned.-Indië H. Majesteit aangeboden als huldeblijk bij gelegenheid van Haar 25-jarig Regeeringsjubileum. Het doel der stichting is: de bevordering van wetenschappelijke onderzoekingen op het gebied der geneeskunde in Oost-Indië, in het bijzonder op dat van de volksziekten. — *Red. K. W.*

2) Zijne verhandeling, getiteld: Tuberculose in [illegible] Karolanden, is inmiddels in druk verschenen in het Geneesk. Tijdschr. v. Ned.-Indië, jaarg. 1928, afl. 4, [illegible] 473—521. — *Red. K. W.*

3) Ontleend aan een artikel van Rosian te Jogja in het Oct.-Nr. van „St. Melania-Werk".

alleen bij het volk aan, doch zelfs ook menschen van adel en de eenigszins geschoolden. Het sterkst uit het bijgeloof zich in bijzondere aangelegenheden tijdens de levensperiode, bijv. bij zwangerschap, bevalling, huwelijk, verhuizing enz. Bij zoo'n gelegenheid bedient men zich in den regel van eenig bijgeloof, zonder daarbij te denken of het al dan niet nuttig is, zoo niet nadeelig voor de gezondheid of anderszins, omdat een vader of moeder of een doekoen of kyahi het zegt.

Laten we nu beginnen met de bijgeloovige gebruiken bij zwangerschap.

Zoodra bekend is dat een meisje moeder zal worden, zegt haar moeder dat ze zeer voorzichtig moet zijn in al haar doen en laten tot aan den dag harer bevalling. Zij begint al dadelijk haar dochter het volgende te verbieden:

a. Het eten van bijv.:

1. tongvleesch; het bijgeloof zegt: de tong van het kind wordt zoo grof als die van een koe, hetgeen de moeder pijnen veroorzaakt bij het voeden.
2. Suikerriet; bij de geboorte veroorzaakt dit de zg. „Oewat kidang" (woordelijk vertaald: hertenwee), hetgeen te veel bloedverlies ten gevolge heeft.
3. „Gangsir" (een soort krekel); het kind wordt dan achterstevoren geboren.
4. „Kepel" (Indische vrucht ter grootte van een eendenei met 2 à 3 dwarsliggende pitten); daardoor zou het kind vóór de geboorte dwars komen te liggen, zoodat de bevalling zeer moeilijk, soms levensgevaarlijk is.
5. „Krètjèk" (gebraden stukjes gesneden huid van een koe in den vorm van kuben); dit veroorzaakt te veel valsche weeën, enz. te veel om alles een voor een op te noemen.

b. Nog verbiedt zij het volgende te doen:

1. Warm water op den grond te gooien; gevolg: het kind krijgt op het lichaam verschillende roode of witte vlekjes.
2. Lachen om iemand's lichamelijke gebreken, bijv. een bochel; het kind zal dan met eenzelfde lichaamsgebrek geboren worden.
3. Een diertje mishandelen of misvormen, bijv. een vlinder de vleugels uittrekken; het kind kan dan met incomplete ledematen ter wereld komen.
4. Iemand haten om zijn slecht karakter, leelijke gewoonten, enz.; het kind zal eenzelfde gebrek krijgen.
5. Zich te baden na zonsondergang; bij de bevalling zou zij te veel vruchtwater verliezen, enz.

Daarentegen wordt de a.s. moeder aanbevolen het volgende te doen:

a. Het eten van bijv.:

1. Het vleesch van een aal; opdat het kind zoo glad zal zijn als dit dier, hetwelk voorspoedige bevalling als gevolg kan hebben.
2. Het vleesch van een „podang" (een lieve kleine vogel met licht geelgroene kleur); opdat het kind de kleur zal aannemen van genoemden vogel.
3. „Pari djata" (kleine ronde vruchtjes, rood van kleur, ter grootte van een peper); opdat het kind, wanneer dit een jongen wordt, zoo schoon zal zijn als Raden Djanaka (een figuur uit de Wajang Poerwo, die bekend was om zijn bijzondere schoonheid). Men is van meening, dat de „pari djata" indertijd door Djanaka geplant was.

b. Nog wordt aanbevolen:

1. Alles wat dwars ligt recht te zetten; om te voorkomen dat het kindje een dwarschen stand aanneemt bij de geboorte.
2. Bij een maand- of godsdienstoefening keukenasch op haar navel leggen, daarna zich knijpend onder een balé-balé schuilen, vervolgens zich baden, al is het midden in den nacht, om te voorkomen dat het kindje weer spoorloos verdwijnt, voordat het geboren wordt.
3. Bij een aardbeving hetzelfde doen als in sub 2 genoemd, doch zonder zich te baden, omdat het kind geen zwakke beenen zal krijgen. Het jonge vrouwtje volgt in den regel bovenstaande raadgevingen op, ja zelfs de ietwat ontwikkelde meisjes kunnen zich hiertegen in vele gevallen moeilijk verzetten, omdat het vermoedelijk naar hare meening zoo hoort, vooral door den sterken invloed die door de moeder wordt uitgeoefend, en ook uit vrees voor de eventueele gevolgen.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. '28 No. 6. Verscheidenheid van land en volk in het Overzeesche staatsrecht, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — Het stelsel Colijn, door L. Noë. — Het rassenvraagstuk, door Prof. Dr. E. Moresco (vervolg). — Agrarische aangelegenheden in Indo China, door A. G. Deelman. — Kroniek. (Colijn over nationalisme en onderwijs). — Literatuur (Het koloniale vraagstuk van dezen tijd, door Prof. Mr. J. C. Kielstra).

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

November-afl.: Chineesche grafceramiek, Kameel der Tang-periode, door Anne Hallema (met ill.). — Het oude Nias (vervolg), door Dr. P. Wirz (met ill.). — Plastiek uit den Bismarck-Archipel, door C. Einstein (met ill.). — Het fort „Nieuw Victoria" te Amboina (vervolg), door J. H. B. Jaspers (met ill.).

Haagsch Maandblad.

In de Nov.-afl. eene critische beschouwing van Prof. Dr. C. Gerretson over de voorgestelde [en sedert door de Tweede Kamer aangenomen] wijziging van de Indische Staatsregeling. Het stuk is getiteld: De abdicatie van de Nederlandsche Rijksleiding. — De hr. Raden Mas Noto Soeroto schrijft over „Ontwakend Indië" (daarbij tot uitgangspunt nemend het veelbesproken boek van den oud-minister H. Colijn: Koloniale vraagstukken van heden en morgen). — Eindelijk bevat dezelfde afl. nog eene bijdrage van den hr. J. F. L. de Balbian Verster, naar aanleiding van de op Java geopende burgerlijke luchtvaartdiensten.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op de Indiën bevat de Nov.-afl. de volgende bijdragen. De Sabentoeloeng, Sedoelang en Menamang, zijrivieren der Kedang Rantau (Borneo), door H. Witkamp (met kaarten en platen). — Handelsreizen in Oost-Indië vóór 2000 jaar, door J. C. Lamster (met kaart). — Hoogteveranderingen in West-Java, door J. van Roon. — Verder besprekingen van Indische uitgaven en het gebruikelijke bibliogr. overzicht van W. C. M.

Indonesia Merdeka.

Het Oct.-Nr. van Indonesia Merdeka, orgaan van de Perhimpoenan Indonesia [vereeniging van hier te lande verblijvende Indon. studenten, die het „Indië los van Holland" in hun vaandel voeren] opent met eene beschouwing getiteld „Van een radicale tot een nationalistische concentratie". De kennismaking met dit artikel zij inzonderheid den S.D.A.P.-ers ten zeerste aanbevolen, opdat zij zich niet langer vleien met de hoop dat de meest linksche nationalisten met hen willen samengaan of van hunne hulp in den strijd tegen het kapitalisme gediend zijn.

De P.P.P.K.I. [de bedoelde nation. concentratie] berust op een zuiver nationalistischen grondslag. Alleen Indonesische partijen worden tot deze federatie toegelaten, terwijl niet-Indonesische elementen en gemengde corporaties zorgvuldig worden geweerd. Door ervaring is men tot deze gedragslijn gekomen!

„Samenwerking in één federatie met de I.S.D.P., gelijk in de perioden der Radicale Concentraties, wordt niet meer gewenscht. Niet alleen omdat deze *Nederlandsche* partij in „internationale kleedij" met een paar honderd leden niet veel gewicht in de schaal kan leggen, maar vooral ook omdat zij slechts verwarring sticht in de Indonesische nationale gelederen. Het is sedert gebleken, dat zij als Hollandsche partij op koloniale bodem niet vrij is van superioriteits- en rassenwaan. Haar minachtende bestrijding van den *Indonesischen* eisch „*Indonesië los van Holland*" moet stuitend zijn voor iederen rechtgeaard Indonesisch nationalist. De P.P.P.K.I. heeft dus goed werk verricht door deze partij van vreemden bodem niet tot haar gelederen toe te laten."

Geheel in deze lijn blijft de Perhimpoenan Indonesia, wanneer zij blijkens een ander artikel in dezelfde afl., den Bond van sociaal-democratische Studentenclubs, die in een open brief aan de P. I. verzocht gezamenlijk den „klassenstrijd" aan te binden, een blauwtje laat loopen!

Overigens bevat meergenoemde afl. o.m. een Motie van de Perhimpoenan Indonesia betreffende den toestand in den Boven-Digoel en eene uitvoerige beschouwing, getiteld „Colijnsche richtlijnen".

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 13 (22 Sept.). De bereiding van alcohol uit den nipah-palm, door Dr. Ir. H. W. Hofstede. — Thee-oogstmachine. — Klein landbouw. Het planten van vruchtboomen, door W. H. de Jong. — In Ned.-Indië voorkomende pluimvee-ziekten, door Dr. W. K. Picard. — Berichtgeving omtrent de bevolkingscultuur in het eerste halfjaar van 1928. — Tabak als handels- en genotsartikel.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 19 (1 Oct.). Grootere o sten door grondbedekking met dakvilt, door Dr. Gericke (met afb.). — Het wortel-, stengel- en rot bij maïs, door H. Wenholz en W. H. Darragh. Thee in het noordoosten van Britsch-Indië, d P. H. Carpenter (slot). — Cocosolie-industrie Ned. Oost-Indië, door A. Jansen Hutteman. Grondonderzoek in de suikerrietstreken, door Dr. Arrhenius. — Aanteekeningen over ananas-cultuur door L. A. Brunton.

De Indische Mercuur.

De landbouwexportgewassen van Ned.-Indië 1927. (Beplante uitgestrektheden, producties en u voeren), door C. W. Bagchus. — Fabrikatieresultaten van een aantal suikerfabrieken in Britsch-Indië, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Vooruitzichten der rubbermarkt, door J. N. Burger. — houthandel in Ned.-Indië. — De rubbernijverheid in Italië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, z mede de overige geregelde rubrieken. — De Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft l ratuur over vezelstoffen, plantenziekten, bod vraagstukken.

De Ingenieur.

In het Nr. van 27 Oct. schrijft Prof. Ir. M. Caron over de reorganisatie bij den dienst van mijnbouw in Ned.-Indië; schr. betreurt den ter gang tot toestanden van voorheen, geschapen d den maatregel dat de Directeur van Gouvernements bedrijven formeel de leiding van genoemden di heeft overgenomen. — Dr. Ch. E. Stein heeft langs te Bandoeng eene voordracht gehouden o den Krakatau en zijn jongste eruptie, waarvan overzicht in dit Nr. is opgenomen. — Verder e polemiek tusschen de heeren A. Steevensz en A. C. D. Bothé over het voorkomen en de eco mische beteekenis van de asphaltgesteenten van eiland Boeton.

Missie en Zending.

D e B a n i e r. 20 Sept. '28. 1828 Rheinis Mission 1928. 23 September.

D e M a c e d o n i ë r. Oct. '28. In Memori Jan Gerrit Scheurer, door Dr. J. Offringa. — de Soembaneesche verhalen ons leeren omtrent zeden en gewoonten der Soembaneezen (vervo door P. J. Lambooy.

A n n a l e n v a n h e t M i s s i e h u i s t e T b u r g. Nov. '28. Godsdienst, eeredienst, toover en bijgeloovigheid bij de heidensche Keieezen, d Pr. J. van den Bergh. — Eerste openbare Sa mentsprocessie op Celebes (slot), door Pr. J. D (met ill.).

* * *

Het Koninklijk Bataviaasch Genootschap Kunsten en Wetenschappen 1778—1928, von Al Maass. (Baessler-Archiv. Band XII, 1928).

Schets eener economische geschiedenis van N Indië, door Prof. G. Gonggrijp. (Uitvoerige bes king), door Mr. J. Gerritzen. (Econ.-Statisti Berichten. 31 Oct. '28).

Ins unerforschte Neuguinea. Erlebnisse mit K jägern und Kannibalen, von Dr. M. Moszkow Mit Abb. Berlin, Verlag Ullstein.

De georganiseerde handelsstatistiek van N Oost-Indië (slot), door J. H. F. Claessens. (In Uitvoer. 29 Oct. '28).

Een Stamboel-verhaal, door H. A. S. (Orang P dang. Oct. '28).

Curaçaosche problemen, door W. R. Menk (Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Oct 1928).

Algemeen verslag van het onderwijs in Ned landsch-Indië over 1926. Eerste deel (tekst). mengesteld door het Bureau van den Onderw raad. Met portretten. Weltevreden, Landsdrukk

Vriendschapsbetrekkingen tusschen Abess en de Oost-Indische Compagnie in de zeventie eeuw, door Pr. C. Wessels. (Studiën, deel CX, 1 bl. 351).

Schetsen van de Giesting (slot). — Een Indis familiegroep (nl. Gouv.-Gen. Rijklof van Goens familie), door S. Kalff (met portretten). — Patr ten en Prinsgezinden van Demerara, door Fr Oudschans Dentz. (De Ind. Verlofganger. 2 N 1928).

BOEKAANKONDIGING.

Album van Curaçao.

Ter aankondiging ontving de Redactie van de N Algem. Importboekhandel J. W. F. Sluijter te Ams dam (Soerabaja, Malang, Amsterdam, Curaçao) album van het eiland Curaçao, inhoudende 48 fot

Het wil ons voorkomen, dat met deze uitgave tegen lag gestelden prijs een zeer nuttig werk verricht is. Want, zoo de kennis van Oost-Indië hier te lande door schrift en beeld, nooit genoeg verspreid kan worden, voor West-Indië geldt dit zeker in niet mindere mate. En nu hebben de ondernemende uitgevers een serie foto's verzameld, die het in belangrijkheid stijgende Curaçao van alle kanten doet bezien. Foto's, scherp en duidelijk met passend onderschrift in de Holl., Engelsche en Spaansche talen.

Voor belangstellende leden ligt dit fraai uitgevoerde album ter inzage in de leeszaal van „Oost en West".

„Duizend en één dag" verhalen.

Bij den uitgever C. A. Mees te Santpoort is thans verschenen het 3e deel der bekende „Duizend en een dag"-verhalen. (Perzische verhalen, naar de eerste uitgave van Pétis de la Croix, vertaald door C. F. van der Horst).

Lectuur van de beste soort. Al lezende treedt men een sfeer binnen, die in tijd en plaats wel algeheel verschilt met die in welke ons hedendaagsch Westersch leven staat. De diepe wijsheden, in al haar eenvoud, treffen mede door den zuiveren en aantrekkelijken taalvorm in welken zij zijn weergegeven. Een mooi en leerzaam geschenk voor de komende winterfeestdagen.

Dit derde deel, met fraaie letter gedrukt, bevat meer dan 800 bladzijden met 10 hoofdstukken en is verlucht met een 6-tal fijn bewerkte platen. De prijs, ingenaaid, slechts *f* 2.90.

Suriname.

De lezing van Dr. Lampe te Paramaribo over treef en lepra heeft aan een inzender, die zich leek noemt, aanleiding gegeven om in *„De Surinamer"* van 16 September en 7 October op te komen tegen de lezing van Dr. Lampe. Hieruit blijkt hoe moeilijk het zijn zal in Suriname dit verderfelijke volksgeloof te bestrijden, het geloof n.l. dat het veronachtzamen van de treef de eenige oorzaak van de lepra is.

Het wil ons voorkomen dat de inzender de lezing van Dr. Lampe niet met de noodige aandacht heeft gevolgd. De dokter heeft toch niet bestreden en niet kunnen bestrijden het overal ter wereld voorkomende verschijnsel dat bepaalde personen zekere spijzen, geneesmiddelen, enz. niet kunnen verdragen. Iedereen kent in zijn omgeving daarvan voorbeelden.

Onder het hoofd *„treef"* lezen wij in de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*: ...„Het is algemeen bekend, dat het gebruik van sommige spijzen, dranken, genot- en geneesmiddelen — zie o.a. de lange lijst in E. van der Hoop's artikel *„Huidaandoeningen ontstaan door voedsel of geneesmiddelen"* (Moleschott 5 en 12 Febr. 1910, blz. 373—390) — bij daarvoor vatbare personen huidaandoeningen van den meest uiteenloopenden, gewoonlijk snel voorbijgaanden, maar soms ook van zeer hardnekkigen aard kan te weeg brengen. Deze vatbaarheid, *idiosyncrasie*, die erfelijk kan zijn, is evenwel niet volkomen de „treef" van Suriname."

Het komt dan ook niemand in het hoofd deze idiosyncrasiën te bestrijden. Die bij ervaring weet dat hij dergelijke gevoeligheid heeft, zal zoo wijs zijn de spijs, enz. te vermijden. Maar de wijze, waarop men in Suriname aan de weet komt wat voor een bepaalden persoon de „treef" is, bewijst reeds dat men daar met nog iets anders te doen heeft dan met het algemeen voorkomende verschijnsel „idiosyncrasie". En het geloof dat men door het veronachtzamen van zijn treef lepra krijgt is specifiek Surinaamsch. Maar men gaat een stap verder en gelooft dat dit de *eenige* manier is om lepra te krijgen. Die zich streng houdt aan zijn treef zou een waarborg hebben dat hij geen lepra krijgt. Het gevolg daarvan is dat men niet aan de besmettelijkheid gelooft. *De bestrijding van de lepra* wordt daardoor onmogelijk. Dat is wat Dr. Lampe heeft aangetoond. Vóór hem was dit reeds gedaan door de leprakenners, de doktoren Landré, vader en zoon. Dat hun arbeid te vergeefsch is geweest, bewijst de taaiheid van dit verderfelijke volksgeloof.

De inzender in *„De Surinamer"* zegt gevallen te kennen van lepra, waarbij geen sprake is geweest van besmetting. Hoe weet hij dat? Bewijst zijne uitlating niet dat hij niet op de hoogte is van de litteratuur over het onderwerp? Hij schijnt te gelooven aan erfelijkheid en spreekt over families waarin lepra voorkomt. Maar hoe weet hij dat hier geen besmetting in het spel is? In zulke families gelooft men niet aan de besmettelijkheid en neemt zich dus niet acht. Ook het zoogenaamde overslaan van een geslacht wijst op besmetting. Bij grootvader of grootmoeder kan de ziekte reeds in een vergevorderd stadium zijn gekomen, waardoor voor de kleinkinderen het besmettingsgevaar grooter is geworden.

Heeft de inzender zich afgevraagd hoe in West- en Midden Europa de ziekte — die in de middeleeuwen en later algemeen verspreid was — is overwonnen?

Wij hopen dat Dr. Lampe en de andere genees-

heeren, daarbij krachtig gesteund door de pers, den strijd niet zullen opgeven, en wij blijven bij onze meening dat een onderzoek op de scholen naar het aantal „treefhouders" wenschelijk is om den omvang van het kwaad te leeren kennen.

In *„Het Algemeen Handelsblad"* van 8 November lazen wij een interessanten brief van den correspondent te Genève over de zitting van het hygiënecomité van den Volkenbond. Daaruit knippen wij het volgende:

„Naast de malariabestrijding verdient de leprabestrijding onze aandacht. Deze zal onder leiding van prof. Chagaz uit Brazilië en met geldelijken steun van de Braziliaansche regeering en van particuliere Braziliaansche zijde door den Volkenbond ter hand worden genomen.

De Fransche hoogleeraar, prof. Etienne Brunet, zal namens den Volkenbond verschillende landen, waar lepra voorkomt, bezoeken en zich ook naar Ned.-Indië en Suriname begeven.

Verschillende autoriteiten zullen daarbij advies geven. Voor Nederland is professor Flu uit Leiden hiertoe aanbevolen en het ligt voor de hand dat de genoemde geleerden zich ook met de autoriteiten in onze koloniën in verbinding zullen stellen."

Professor Etienne Brunet zal er vreemd van opkijken wanneer hij in Suriname kennis maakt met het „treefgeloof" in zijn specifiek Surinaamschen vorm.

* * *

Mevr. B. Flu te Leiden schrijft:

Mag ik deze gelegenheid benutten alle milde geefsters en gevers hartelijk te danken voor den steun, verleend bij mijn poging om de lepralijders in Suriname met een radiotoestel gelukkig te maken? De gaven hebben ruim gevloeid. Het totaal der ontvangen gelden bedraagt *f* 1224.75.

De firma A. Philips te Eindhoven heeft aan het goede doel medegewerkt en wel door de toestellen te leveren tegen sterk verlaagde prijzen. Zij zal drie ontvangtoestellen en drie luidsprekers, benevens drie gasveiligheden leveren voor den prijs van *f* 482.10.

Zoo blijft van de som van *f* 1224.75 nog over *f* 742.65. Dit bedrag zal aan den inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst te Suriname worden gezonden met verzoek het te doen dienen voor de installatie van de masten en antennen der radio's, het aanschaffen van accu's en anode-batterijen en wat verder noodig zal blijken.

Daar er in Suriname geen electrische stroom beschikbaar is, zullen de anode-batterijen geregeld moeten worden vernieuwd en ook de accu's voortdurend moeten worden geladen. Dit alles gaat met kosten gepaard, welke uit het bedrag dat overgemaakt wordt, zullen kunnen worden bestreden.

Vertrouwd wordt, dat de geefsters en gevers met deze regeling accoord zullen gaan.

De geneeskundig-inspecteur zal zeker zijn medewerking willen verleenen en hij, als gouvernementsambtenaar en als autoriteit, die met het oppertoezicht over alle leproserieën belast is, biedt in zijn persoon den vasten waarborg, dat op werkelijk neutrale wijze in de behoeften van alle drie leprainrichtingen naar behooren zal worden voorzien.

Uit naam van de ongelukkigen, die menig prettig uurtje zullen beleven zoodra de installatie klaar is, worden allen bedankt, die tot het doel medegewerkt hebben, ter verkrijging van dit mooie resultaat.

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 7 November schrijft:

Kort nadat dr. Bougrat, de medicus uit Marseille (tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld wegens den moord op den banklooper) uit het bagno van Cayenne was ontvlucht, werd bekend dat ook Seznec, wiens naam berucht is geworden door den moord op den verzekeringsagent Quemeneur, er in was geslaagd te ontkomen.

Terwijl het departement van koloniën mededeelt geen enkel desbetreffend bericht te hebben ontvangen, verklaart mevr. Seznec, dat zij door bemiddeling van haar schoonmoeder te weten is gekomen dat het haar man, na een eerste verijdelde poging, is gelukt van Fransch-Guyana naar Nederlandsch-Guyana te ontkomen. Hij zou hebben geschreven dat hij het hem toegestuurde geld had ontvangen, doch dat hij nieuw geld noodig heeft, daar het leven in Suriname zeer kostbaar is tengevolge van de valuta.

Clément Vautel drijft in zijn Film in het „Journal" den spot met de voortdurende ontvluchtingen. Het bagno, zegt hij, is als het Théâtre Français: niemand wil er blijven. Dr. Bougrat, sedert eenige maanden pensionnaire van deze door den Staat gesubsidieerde instelling, heeft ontslag genomen. Alle vedettes, de een na den ander, soms tezamen, gaan heen. Ge zult zien dat Mestorino, zoodra hij er is, van zijn positie afstand zal doen onder het motief dat het er heel anders is dan hij had gedacht. Lieden, die alles hebben gedaan om in het bagno te komen, doen alle mogelijke moeite om, wanneer ze er zijn, op sensationeele wijze er uit te komen. Net als aan de Comédie Française.

Vautel geeft in overweging een organisatie te stichten van bannelingen, die er dertig jaar zitten, zelfs een decoratie in te stellen: de medaille voor oude galeiboeven. Kortom, iets te doen om de veroordeelden aan te moedigen er te blijven...

* * *

De correspondent van *„De Telegraaf"* schrijft dd. 5 November:

„Hr. Ms. „Kortenaer" is voor een reis naar West-Indië vertrokken."

* * *

Volgens de thans geldende tarieven is het porto voor een brief van 40—60 gram naar Ned.-Indië per zeepost en naar Suriname en Curaçao per landmail en per zeepost 12½ cent. Voor een brief van hetzelfde gewicht in interlocaal verkeer in Nederland is het porto 15 cent.

Wel een eigenaardige regeling!

* * *

In de N. R. C. van 11 November, Ochtenblad A, een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz over *„de geschiedenis van het door de zee verzwolgen Nieuw Rotterdam"* (in Suriname).

Curaçao.

De economische toestand in 1927.

Uit het Algemeen gedeelte van het jaarverslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid, dat helaas alleen den toestand van het hoofdeiland behandelt, geven wij nog het volgende, belangrijk ook om de vergelijkingen, die met voorafgaande jaren gemaakt worden.

„Curaçao, zoo wordt gezegd, staat in het teeken van de olie. Het oliebedrijf levert het grootste deel van den invoer en van den uitvoer; kan het grootste deel van de scheepvaart direct aan zich toeschrijven; verschaft een groot deel der plaatselijke werkgelegenheden enz. enz. In één woord doet zijn invloeden overal in het Curaçaosche economische leven gelden; over het algemeen gelukkig een invloed ten goede.

Reeds sedert het jaar 1915 is de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij — toen Curaçaosche Petroleum Maatschappij — op ons eiland gevestigd en richtte toen de vloot der schepen, die de ruwe olie van Maracaibo aanvoeren, zich aanmerkelijk begon uit te breiden, in 1917 een dochter-maatschappij, de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij op. Zeer geleidelijk heeft de maatschappij zich in de na '15 volgende 8 jaren ontwikkeld, zóó dat vóór het jaar 1923 de invloeden van de vestiging der onderneming niet zoo verbazend opvallend waren als daarna. In dat jaar echter had de eerste groote uitbreiding plaats en is feitelijk de onderneming sedert steeds in uitbreiding geweest.

Inderdaad na dat jaar heeft de uitbreiding zich over het geheele eiland doen gelden en sedert toen zijn de symptomen van die invloeden zoo duidelijk in al hun consequenties, dat het niet moeilijk is die na te gaan: stijging van de arbeidsloonen, van de waarde van de onroerende goederen, van den levensstandaard in het algemeen; belangrijke waardedaling van het geld, vooral waar de productie der levensbehoeften niet beteekenend vermeerderde; moeilijkheden op de plantages, voortspruitende uit gebrek aan arbeiders; economische opheffing der bevolking en der plaats; vermeerdering der gouvernements-inkomsten, vermeerdering der gouvernements-bemoeiingen, enz.

Menschen, die het eiland b.v. in het jaar 1922 verlaten hebben, zullen het in al zijn drukte,

scheepvaart, handelsbeweging en ontspanningsgelegenheden, nu niet terug kennen.

De invoer bedroeg in het jaar 1927 ƒ 135.097.969 en de uitvoer ƒ 134.127.096. Van deze cijfers komen respectievelijk ƒ 106.593.967 — en ƒ 130.337.722 op rekening van de „olie". Blijven over ƒ 28.504.002 en ƒ 3.789.374 voor zegge den plaatselijken omzet, welke door de douane-administratie opgenomen wordt. Een verschil dus van ƒ 24.714.628 en al neemt men in aanmerking, dat het verleden jaar aangegeven verschil van ƒ 22.401.942 een kleine 8 ton te klein was, omdat voor den olie-invoer dat bedrag teveel van den totalen invoer afgetrokken was, dan beteekenen de cijfers van 1927 toch een achteruitgang van de creditzijde van den hier bedoelden omzet met een anderhalf millioen. Doch de door buitenlandsche belangen hier uitbetaald wordende loonen, salarissen enz., zijn ook belangrijk toegenomen en ook de door deze en vreemdelingen ter plaatse gedane inkoopen. Alleen de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij en de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij betaalden in het afgeloopen jaar ƒ 11.387.200 uit aan salarissen en arbeidsloonen en al bedenkt men, dat vooral van de eerste een deel wel niet hier zal blijven, dan komt men met dat cijfer reeds een heel eind.

Blijven verder de havenbeweging: 2 Nederlandsche lijnen (behalve de C. S. M.), drie NoordAmerikaansche lijnen, vier Engelsche lijnen, twee Duitsche lijnen, een Fransche lijn, een Spaansche en een Italiaansche lijn. En dan al de tankschepen die hier olie komen laden en de touristenbooten. En de door deze alle en hunne passagiers en door de maatschappijen, ook de Phosphaat Maatschappij alhier gedane inkoopen. Dat de waarde van het geld plaatselijk daalde, moet dan ook daaraan toegeschreven worden, dat de gesteldheid van het eiland, die reeds onder oude omstandigheden de productie zoo uiterst gering deed zijn, het totaal onmogelijk maakte, dat deze gelijken tred hield met de behoefte.

In dit verband verdient melding, dat er wel naar gestreefd wordt den levensmiddelen-aanvoer te vergrooten; zoo worden, vooral door activiteit van den Consul van Chili, alhier ook van uit die Zuid-Amerikaansche Republiek geregeld levensmiddelen aangevoerd. Het geld stond hier vroeger echter te hoog in waarde. Dat brachten de oude toestanden mee. Huizen, die vroeger zegge ƒ 7.000.— aan bouwkosten hadden gekost, deden toen ƒ 25.— huishuur en stonden toen nog wel vaak leeg. Tegenwoordig doen dergelijke huizen gemiddeld ƒ 100.— à ƒ 125.— huur, zijnde naar de plaatselijke commercieele waardeering voor een waarde van ƒ 10.000.— à ƒ 12.500.—. Doch kosten zulke huizen tegenwoordig een ƒ 15.000.— à ƒ 20.000.— aan bouwkosten. Materiaal, arbeidsloonen en grond zijn natuurlijk belangrijk duurder geworden dan vroeger en de laatste daarbij vooral in de buurt van het centrum der stad moeilijk te bekomen. De huishuren zijn echter nog steeds stijgende en de stad zich steeds uitbreidende. Wanneer dan ook de huurprijzen in evenwicht zullen zijn gekomen met de som, welke men besteden moet om een huis te bouwen, zullen zij zeer waarschijnlijk hun toppunt bereikt hebben."

De benoeming van den nieuwen Gouverneur.

Wat wij verleden week schreven, dat van de benoeming van den nieuwen gouverneur niets was uitgelekt, blijkt ons niet juist. 29 October l.l. werd hier de benoeming officieel bekend, de *Amigoe* van 20 October l.l. berichtte echter reeds den 17den telegrafisch bericht der benoeming gekregen te hebben.

Ergerlijk!

Het is een enkele maal voorgekomen, dat de Staatscourant op den verjaardag der Koningin een bericht van een kort te voren overledene bevatte. Maar ditmaal is dit gebeurd met iemand op Bonaire, die al een half jaar dood was. Zooiets moest niet voorkomen.

De orkaan op St. Eustatius.

De *Amigoe* heeft dit verhaal van een ooggetuige, den pastoor Speklé.

Den geheelen dag — Dinsdag 11 Sept. — blies er een sterke N.-wind, die groote wolken zwart stof opjoeg, zóó dicht, dat je op honderd meter afstand een voorwerp nauwelijks meer kon onderscheiden. De „Virginia" kwam reeds in den voormiddag met een groote vaart vanaf Saba, de mail werd aan wal gebracht, de boot dubbel geankerd en alle zeilui verlieten haar. De bevolking was onrustig. Zenuwachtig werden alle ramen en deuren dichtgespijkerd, alle gaatjes gestopt. In den namiddag was 't om 5 uur al bijna donker. De kerk, school en pastorie had ik met behulp van den timmerman goed verzekerd.

Gedurende den geheelen dag daalde de barometer langzaam maar zeker, om 6 uur 's avonds wees ze 29.59 aan, om 7 uur 29.41 en om acht uur 29.38 (inches). Toen begon 't: een groote July-tree vlak voor mijn huis donderde daverend neer. De wind zuchtte en zwiepte door de lucht, zinkplaten werden van de huizendaken losgerukt, dakgoten losgescheurd, alles rinkelde en beefde onder 't geraas als van den donder. Tegen 10 uur wees de barometer 29.34. Een onbekend aanhoudend geklap trof ons oor. Ik waagde me aan den Zuidkant even buiten. Hooge palmboomen zwiepten als rietstengels op en neer, eerst hier dan ginds kraakte een boom neer, 't was een duivelsweer, maar dat angstwekkend geklap hield niet op. Tot mijn schrik zag ik 't zware keukendak met rukjes verschuiven, steenen brikken brokkelden af. In dikke regenjas, hamer in mijn hand, sloeg ik de keukendeur open: wat een tooneel! Bevend en luid huilend zat de oude werkmeid in een hoekje weggedoken met een klein kindje of schoot, terwijl de boy vlak naast den hond slapend op een bank lag, niets vermoedend van 't naderend gevaar.

De dakbalken bogen reeds knarsend door.

Zonder te dralen beurde ik werkmeid en kindje op en droeg ze door de striemende regenvlagen in de pastorie, de boy kwam met de hond. Buiten daverde en dreunde alles, de wind loeide en gierde. Twee korte aardbevingen deden de zware huisbalken steunen. 't Werd één uur in den nacht, barometer stond op 29.20. 't Donderde, dreunde, daverde tot 4 uur, onze zenuwen waren op. Ieder oogenblik verwachtte je 't ergste, geen moment van rust, maar in spanning trachtte je bepaalde geluiden te herkennen, als een stuk dakgoot van je buurlui op je eigen dak neersmakte of een zware boomtak langs de vensters schurend neerplofte. 't Werd 4 uur. Langzaam werden de windaanvallen zeldzamer, de barometer steeg, de crisis was voorbij. Afgemat zijn we toen op bed neergevallen.

Tegen 6 uur ging ik naar buiten. 't Was één groote ruïne. Zware boomen ontworteld, geen blaadje meer aan de takken, alle rozenstruiken vernield, palmen omgewaaid, keukendak versplinterd, de hekken om den tuin neergeslagen, de zóó goed verzekerde groote kerkdeur ingedrukt. De straten in de town waren onherkenbaar, rivieren van schuimend vuil water, boomen dwars over den weg, huizen midden op straat, losse daken lagen overal, zinkplaten versperden de watergeulen. Zestig huizen werden totaal vernield, een hoop ellende van gescheurde planken, glasscherven en beddegoed. Eén huis was over den clifrand in zee gewaaid, een ander was driemaal over den kop geslagen, terwijl er drie menschen in waren.

De zee joeg huizen-hooge grijze golven op, de „Virginia" en een kleinere eemaster — de laatste overgeblevene van de Statiaansche 200-tallige vloot — en twee groote roeibooten waren door de golven verbrijzeld.

En de omliggende eilanden? Toen pas voelden wij 't gemis van een Radio-ontvanger en uitzender. Na drie lange dagen hoorden we pas bericht van de ontzettende ramp in St. Kitts, Monsserat en Nevis. Het centrum van de orkaan passeerde ons slechts op 15 mijlen.

De ouderen, zelfs die de orkaan van 1871 meemaakten, verzekerden ons, dat deze al de vorige in heftigheid heeft overtroffen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het geslacht Cantz'laar.

Aan hetgeen wij in het K. W. van 16 Febr. en 3 Mei 1928 meedeelden kunnen wij nog toevoegen, dat de gouverneur R. P. Cantz'laar op zijn stamlijst bij verstek naar St. Martin in 1815 zelf als geboorteplaats en -datum op gaf Amsterdam 22 November 1771, en als ouders Jan Adriaan en Dorothea Charlotte Louiza Stoltsz. Ook zoo krijgen wij nog geen aansluiting met de Rotterdamsche en West-Indische families, waartoe wel behoorde de Henrica Cantz'laar, die in 1815 de echtgenoote was van Hendrik Kamerling, geboren 17 Oct. 1786 te Amsterdam, destijds contrarolleur der magazijnen te Paramaribo.

R. P. Cantz'laar had uit zijn huwelijk met Jessy Balueairs 1 zoon en 4 dochters, wier leeftijden hij in 1815 aldus opgaf: 1. Theodore Charles Louis 9 jr., 2. Jenny Pauline Caroline Henriette Adrienn[e] 7 jr., 3. Jenny Dorothée Hermine Cornelie 5 jr., 4. Albertine Charlotte Susanne 3 jr., 5. Lucile Delphine Helene 1 jr.

Uit den Verren Vreemde.

Amerika's nieuwe president.

Herbert Hoover werd 54 jaren geleden gebor[en] in een houten woninkje, in een kleine quakers gemeente in de prairiën van Iowa, 'n kleine land bouw-staat van de Middle West. In dien tijd wa[s] die streek bewoond door weinige, verspreid levend democratisch gezinde, warme patriotten, zooals z[ij] meermalen, en o.a. weer tijdens den grooten oor log, bewezen hebben.

De Hoovers zijn sedert de helft van de XVIII eeuw in Amerika gevestigd; de eersten kwame[n] waarschijnlijk uit ons land. De opvolgende genera ties vestigden zich als landbouwers in Marylan[d] N. Carolina, Ohio en Iowa.

Bij de bevordering van zijn candidatuur is er[op] gewezen, dat hij den echten Amerikaan vertegen woordigt, die aan de ontwikkeling van Groo[t] Amerika in westelijke richting heeft meegewerk[t].

Zijn vader was dorpssmid. Zijn moeder had naa[m] als quakeresse, zij had ver gevorderde theologisch studiën gemaakt. Men mag aannemen, dat d[e] traditie van goed willen doen en onberispelijk wi[l] len leven, meegewerkt heeft tot de vorming va[n] het karakter van den man, die bekend is geword[en] door zijn groot philantropisch werk. Toch heeft h[ij] zijn ouders te vroeg verloren om van hen veel ge leerd te kunnen hebben, zijn vader toen hij 6 jaa[r] zijn moeder toen hij 9 jaar was. De kinderen wer den bij en door familieleden opgevoed.

Herbert bezocht een eenvoudige school, deed me[e] aan den arbeid op de hoeve, waar men strenge be ginselen volgde en veeleischend was. Eerst voo[r] nemens het verdere quakersonderwijs te volge[n] kwam hij, door de aanprijzing van een ingenieu[r] op de gedachte de studie voor dien titel te bepro ven. Werkende voor zijn dagelijksch brood a[ls] agent van een verlotingsbureau, bereidde hij zic[h] voor voor de Universiteit te Palo Alto. Hij zakt[e] eerst, maar werd daarna toch toegelaten.

Zooals dit in Amerika veelal gebruikelijk i[s] moest hij ook als student den kost verdienen. H[ij] heeft een wasscherij opgezet, couranten versprei[d] openbare lezingen en concerten georganiseerd.

Als student vond hij in Miss Henry een klasg[e] noot in de geologische studie, die later zijn vrou[w] zou worden. In Maart 1929 zal zij de echtgenoo[te] van een staatshoofd zijn.

Ingenieur geworden, werkte hij hard. Eerst i[n] de mijnen van San-Francisco, daarna in die va[n] West-Australië. De goud-placers van West-Austra lië waren ongunstig gelegen; enkele waren verlat[en] om de onoverkomelijke moeilijkheden verbond[en] aan de afscheiding van het metaal en aan ande[re] plaatselijke omstandigheden. De ingenieur Hoov[er] wist, door vindingrijkheid en energie, de bezwar[en] op te heffen, zoodat ook de reeds verlaten mijn[en] weer rendabel werden.

In de dagen dat de jonge keizer van China, o[n] der den invloed van Dr. Soen Yat Sen — wat li gen die herinneringen weer ver achter ons! — op bedacht was westersche methodes in te voere[n] zocht hij een Amerikaansch ingenieur voor de le[i] ding van het mijnbedrijf. De keuze viel op Hoov[er]. Hij maakte er den z.g.n. Boxer-opstand mee [en] kwam daarna in dienst van de Chinese Enginee[r] ing Cy., die onder de overheerschende vreem[de] mogendheden stond. Hij had op 27-jarigen leeft[ijd] al werk volbracht dat voor een veel oudere als ee[n] eervolle levenstaak had kunnen gelden.

In Amerika teruggekeerd, was zijn naam al[s] groot ingenieur gevestigd. Hij had weldra consul tatie-bureaux in San Francisco, New-York, Lon den, Melbourne en Shangai. Hij stichtte een inter nationale mijnontginnings-mij. Hij vond zilver i[n] een vroeger verlaten mijn in de rimboe van Burm[a] ijzer en koper in den Oeral, hij blies nieuw leven i[n] aan een stervende mijnonderneming op de gren[s] van Turkestan, hij kreeg de leiding over mijnen i[n] Afrika. Op een dag telde hij 125.000 man in zij[n] ondernemingen.

Op 40-jarigen leeftijd had Hoover een positie be reikt, die hem zeer grooten invloed gaf tot v[er] buiten Amerika.

In 1914 zou een tentoonstelling Panama-Pacifiqu[e] te San Francisco worden gehouden. Hoover aan vaardde de opdracht om de vreemde regeeringen tot medewerking te gaan uitnoodigen. Zoo was hij dus toevallig in Londen toen de groote oorlog in zette, en 200.000 Amerikaansche toeristen zich in Europa als gevangen voelden. Hoover organiseerde de verlossing van deze overal door 't toeval ver spreiden.

De Duitsche inval in België, deed er de groote hulpbehoevendheid ontstaan, die leidde tot de op richting van de Amerikaansche hulp-commissi[e]

onder leiding van Hoover, het bekende menschende werk heeft verricht in de bezette gedeelten. zich aan den hiervoor vereischten arbeid te nen geven, maakte Hoover zich los van alle iculiere zaken, hij brak zijn loopbaan als inur-zakenman er voor af, en bracht de finane voordeelen daaraan verbonden ten offer.

is de wondere persoonlijkheid geworden, die ertrouwen verwierf en behield van alle oorerende partijen, evenals van de neutralen. Hij rschte een soort van staat buiten de staten, erde een eigen vlag, gaf paspoorten af, sloot eenkomsten en besprak verdragen, had een n handelsvloot, die het voedsel haalde van e landen en die voorrechten genoot boven alle re. Hij was de alom helpende hand, voor de oners der door den oorlog rechtstreeks geteise streken. Rotterdam is lang middenpunt van distributie geweest. Bij de eindafrekening, die 900 millioen dollars liep, werd geconstateerd daarvan niets genoten was door den leider zelf. er is de eenige persoon, die ooit benoemd is „Eereburger van België".

dat Amerika zich in den oorlog tot partij gekt had, is Hoover meer dan eens de redder van tuatie geworden, als de voorziening van levenseften èn voor de millioenen strijders èn voor millioenen inwoners het onmogelijke scheen te en. Hij organiseerde groei, voortbrenging optransport, distributie, verbruik over alle deevan de wereld, waar voor de geallieerden iets alen of te brengen was.

den oorlog werd hij Minister van Handel en hij dan toch in Amerikaanschen staatsst. President Coolidge raadpleegde hem over zaken en hij heeft hem, zooals bekend, bij de ste President-verkiezing ook openlijk zijn n gegeven.

ij hebben nog in herinnering te brengen, dat er in 1922 de organisatie op zich nam van de ngersnood stervende Russische provinciën, die weer de bewondering van gansch de wereld acht heeft.

ze man is nu, door een overstelpende meereid, uitverkoren om, als opvolger van Coolidge, presidentszetel der Ver. Staten te gaan inen.

ij hebben hier Hoover weergegeven in enkele te trekken uit zijn leven. Wij hebben ons niet iept in de leuzen waaronder hij en zijnconent Al. Smith, den verkiezingsstrijd hebben erd, want die leuzen zijn er meer geweest als begrip voor de massa, dan als aanwijzing van een van den toekomstigen President inder te verwachten is. In die leuzen lagen zelfs uwernood karakteristiek scherpe tegenstelen. Deze liggen wel in de persoonlijkheid van er, zooals die boven aangegeven is, en in die Smith, die zeker niet de eerste de beste is, die toch op veel en verre na geen verleden zooals Hoover.

Er is, dunkt ons, voor allen, wier belangen met door die van Amerika beïnvloed worden — en er deze zijn Nederland en zijn gebieden in en Oost zeker niet uit te schakelen — reden te verheugen, nu in dezen tijd aan het hoofd groote Amerikaansche republiek een man geen is, wiens geheele leven getuigenis aflegt van le opvattingen, van groot organisatorisch talent, buitengewone werkkracht en van een veelbende vredesgezindheid.

ogen de ondervinding en de routine opgedaan den omgang met Westersche diplomaten hem aren voor teleurstellingen, zooals President on ondervonden heeft, toen hij zijn edelmoedenkbeelden in dienst van den wereldvrede te stellen.

De eerste steen van de Parijsche tentoonstelling.

Den 5en November heeft President Doumergue eersten steen gelegd van het groote permae koloniale museum, dat het hoofdgebouw worden van de internationale koloniale tenstelling te Parijs in 1931. Met militair vertoon, redevoering van maarschalk Lyautey en den ister van koloniën L. Perrier is door deze cerele uitgedrukt dat Frankrijk hier, na tijdelijk on van enkele maanden, in blijvend vertoon vastzetten een grootsche demonstratie van de waarop moederland en kolonie in het heden enwerken en in de toekomst kunnen samenen tot het volvoeren van een verbroederingslling.

Zooals bekend, zal België in 1930 ook zijn kolotentoonstelling hebben. Zal dit niet van het te veel worden, ten nadeele van beide?

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

ALGEMEENE VERGADERING van leden op *Zaterdag ... ovember a.s.* des n.m. 4 uur in de Harmonie.

Agenda: 1. Notulen; 2. Ingekomen stukken; 3. Jaarverslag; 4. Financieel verslag; 5. Bestuursverkiezing; Rondvraag.

J. FRANKE, *Secretaris.*

Afdeeling Nijmegen.

VOORDRACHT MET PRACHT LICHTBEELDEN.

Op *Vrijdag 16 November a.s.*, 's avonds 8 uur, in den grooten Foyer van den Stads-Schouwburg: *Voordracht met Lichtbeelden* door den heer *J. C. Lamster*, conservator van het Museum v. h. Kol. Instituut.

Onderwerp: *„Atjeh vóór en nà de Pacificatie".*

De 2e Secretaris afd. Nijmegen,
E. VERWEIJ MIJAN.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

CONCEPT-NOTULEN
van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 27 October, des n.m. te 2 u. in het gebouw Korte Voorhout 6, Den Haag.

(Voorl. goedgekeurd in de vergadering van het Dagel. Bestuur van 31 October d.a.v.).

Aanwezig de heeren R. Zuyderhoff, Algem. Voorzitter; F. van Peski, Onder-Voorzitter; F. H. W. J. R. Logeman, lid en F. H. A. van der Brugh, Algem. Secretaris-Penningmeester, te zamen uitmakend het Dagel. Bestuur; voorts de heeren E. Roodhuijzen (Amersfoort), J. C. Baars (Apeldoorn); M. Garschagen (Amsterdam), Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Kol. Landb. Museum, Deventer), Mr. J. Huges (Arnhem), G. W. Stroink (Twente, plaatsverv.), W. K. R. Oxenaar (Breda, plaatsverv.), L. Röpcke (Nijmegen), J. A. van Hamel (Leiden), H. Somermeijer (Utrecht) en Mr. J. G. Huijser (Rotterdam).

Afwezig de heeren: Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (Den Haag), J. Franke (Groningen) en H. P. Deinum (Haarlem).

De Voorzitter opent deze bijeenkomst in het nieuwe gebouw met een woord van welkom, in 't bizonder gericht tot de nieuwe H.B. leden van Amsterdam en Rotterdam, de H.H. Garschagen en Mr. Huijser. Spr. memoreert twee belangrijke voorvallen sedert de laatste H.B.vergadering in April j.l., 1e het betrekken van een ander gebouw voor den zetel v. h. H.B. en 2e de I.T.A., welke zoowel voor Arnhem als voor het land en ook voor onze Vereeniging van zoo groot belang geweest is.

Overgaande tot de agenda worden de notulen der vorige vergadering goedgekeurd en gearresteerd.

Het voornaamste punt der agenda: Herziening der afdrachten aan het Hoofdbestuur van contributiën door de afdeelingen, wordt thans aan de orde gesteld. De Voorzitter licht dit punt uitvoerig toe. Spr. herinnert aan de vorige proef van 40 % afdracht in afwijking van het Reglement. Die proef, als een voorloopige aangenomen, is, als algemeen voorschrift voor de afdeelingen, niet geslaagd. Waar, als bekend, het H.B. door verschillende omstandigheden, steeds voor hoogere onkosten komt te staan, terwijl die afdeelingen welke het meest steun behoeven, toch niet genoegzaam worden geholpen, is een nieuwe regeling ontworpen welke de gebreken van de vigeerende proef ondervangt. Zij komt hierop neer dat vóór 1 Maart 1929 door de afdeelingen als afdracht over 1928 aan het H.B. zal worden gestort:

voor de eerste 100 leden	30 %
„ „ tweede 100 leden	40 %
„ „ derde 100 leden	50 %
„ „ vierde en volgende 100 leden	60 %

Deze nieuwe regeling heeft dit voordeel zooals de Voorzitter aan de hand van de ledentallen der afdeelingen op heden en van de vroegere en voorgestelde geldelijke bedragen aan afdrachten aantoont, dat behalve Arnhem en Den Haag, die de meeste leden tellen, alle andere afdeelingen en ook het H.B. — zij het met een bescheiden bedrag — in kasgelden vooruitgaan. Voor Den Haag zou dit, in verhouding tot de voor 1928 gehouden proef, een tamelijk belangrijk nadeelig verschil uitmaken. Bij de gedachtenwisseling hierover blijkt dat men algemeen zeer ingenomen is met deze verdeeling; de heer van Peski echter met dit voorbehoud dat hij, als voorzitter der ad. Den Haag, gaarne zou zien dat voor zijn afdeeling een maximum stortingsbedrag van f 2670 gefixeerd werd en zulks op grond eener door hem gemaakte globale onkostenberekening. Met deze schaal vreest hij dat, in de toekomst, Den Haag zich zou moeten gaan beperken in het geven van uitvoeringen voor haar leden. Die vrees, in aanmerking genomen ook dat het een proef geldt, wordt door de vergadering niet gedeeld, verklarende de Voorzitter dat mocht het inderdaad blijken dat Den Haag haar werkprogramma niet zou kunnen volvoeren, deze zaak dadelijk nader onder de oogen zal worden gezien. Punt 3 der agenda wordt thans overeenkomstig het door den Voorzitter gedaan voorstel, bij acclamatie aanvaard.

De Algemeene Besprekingen, punt 4 der agenda, leidt de Voorzitter in met de mededeeling, dat bij het Dagel. Bestuur het denkbeeld gerezen is om het aan deze leeszaal grenzende vertrek, dat niet in gebruik is, te bestemmen voor het houden van kleine tentoonstellingen op verschillend gebied als een afwisselend propagandanummer op de veelvuldig gegeven lezingen en films en met de bedoeling die partieele tentoonstellingen ook te doen overbrengen naar de afdeelingen. Dit denkbeeld, waaraan al een begin van uitvoering gegeven is, vindt algemeene instemming en bij de gedachtenwisseling er over deelen verschillende leden hunne ervaring op dit gebied mede, o.a. de H.H. Röpcke, Rood-Huijzen, Mr. Huijser en van Peski, welke laatste zich hieromtrent bereids en met gunstig gevolg verstaan heeft met den heer Mr. Bool, die ook de tabaksfilm beschikbaar wil stellen. Uit de gehouden beschouwingen bij dit punt blijkt vooral dat, in deze, verschillende toestanden op de verschillende plaatsen bestaan.

Hierna informeert de heer Zeijlstra hoe het staat met het boekje Lekkerkerker.

De Voorzitter antwoordt dat dit binnen niet te langen tijd verschijnen zal.

Ten slotte de rondvraag.

De heer Mr. Huges maakt hiervan gebruik om, terugziende op den sluitingsavond van de I.T.A., den heer v. Peski nogmaals dank te betuigen voor zijn toenmaals gehouden rede waarin hij wees op den band welke tusschen de verschillende afdeelingen bestaat en als bewijs daarvan aan spr. als voorzitter der afd. Arnhem een penning aanbood, hetgeen spr. bijzonder op prijs gesteld heeft, waarvan hij, waar de verschillende vertegenwoordigers der afdeelingen hier aanwezig zijn, gaarne getuigenis aflegt.

Voorts wenscht spr. eenigszins breedvoerig te spreken over den gang van zaken op de I.T.A., speciaal naar aanleiding van het misleidend schrijven in de bladen dat de tentoonstelling zou zijn gesloten met een tekort. Hij geeft in groote trekken een beeld van het geldelijk beheer van den aanvang af tot het einde van de I.T.A. en ook van de dagen daarna, en verzekert ten overvloede dat aan alle geldelijke verplichtingen voldaan is. Spr. voegt daaraan toe, dat voortaan de afdracht der contributiën zijner afdeeling, welke met goedvinden van dat Bestuur tijdelijk was stopgezet, wederom geregeld zal geschieden.

De Voorzitter wenscht den heer Huges geluk met het verkregen resultaat.

De heer Oxenaar kan tot zijn genoegen mededeelen dat men in Breda, met haar zwakke afdeeling trachten zal de afdeeling te doen opbloeien, waartoe voorzeker bijdragen zal hetgeen hij hier heeft mogen vernemen aangaande de verminderde afdracht en de eventueele beschikbaarstelling van propaganda-middelen enz.

De heer Roodhuijzen (Amersfoort) beveelt de bibliotheek der afdeeling in de belangstelling van het Dagel. Bestuur aan.

De heer Stroink (Twente) brengt een wensch over van zijne afdeeling, deze n.l. om van tijd tot tijd eens iets aantrekkelijks in het K. W. op te nemen voor de dames — een feuilleton of iets van dien aard.

De Voorzitter zegt gaarne overweging toe.

Niemand meer het woord verlangende, sluit de Voorzitter de vergadering, onder dankbetuiging voor de betoonde belangstelling.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Met voldoening kunnen wij berichten dat de uitvoering in de Volksuniversiteit, Laan v. Meerdervoort, Den Haag, op 10 dezer (zie vorig K. W.) alleszins geslaagd was. De voordrachtskunstenaar, de heer W. Niestadt, lid onzer Vereeniging, mocht voor een geheel gevulde zaal veel bijval oogsten met zijn uitnemend samengesteld programma.

Van het Informatie-Bureau.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of de middelbare akte K^1, of hoofdakte en akte landbouwkunde l.o., of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch);

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs:

1. Nederlandsche taal;

2. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsch A met een andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven);

d. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder één ervaren chirurg, een physioloog en 2 psychiaters (dienstverband 3 of 5 jaren);

e. leeraar-apotheker bij de apothekersassistentenschool te Weltevreden;

f. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

g. predikant bij de Protestantsche kerken;

h. petrograaf (mijningenieur of geoloog) bij den Dienst van den Mijnbouw;

i. electrotechnisch ingenieur bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit;

j. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking);

k. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belastingaccountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);

l. accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

m. gediplomeerd opzichter 1e klasse voor de periscoop-werkplaats en het Drägermagazijn van het Marine-Etablissement te Soerabaja (alleen oud-torpedomakers komen in aanmerking);

n. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

o. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten of tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder *a* t/m *m*), en tot afdeeling C voor de betrekkingen onder *n* en *o*).





BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. H. A. Zeven, Ambt. ter besch. bij den Belastingdienst, Wildervank.
Mr. S. J. Barnstijn, Rotterdamschestraat 55, Scheveningen.
Mr. F. P. Stöcker, Merelstraat 33, Leiden.
Beiden rechterlijk ambtenaar.
J. J. Stienstra, Adm. ambtenaar bij het B. B.; Nieuwe Stad K 99, Leeuwarden.
J. Hanssen, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Witte de Withstraat 5 of Populierstraat 9, 's-Gravenhage.
F. de Groot, Rapenburg 13, Leiden.
C. P. de Reus, Putterstraat, Heusden.
P. A. Dingemans, Aarle Rixtel.
Th. P. L. Strang, Odilia van Solmstraat 24, Breda.
H. de Beer, Schenkeldijk 81, 's-Gravendeel.
A. Twiest, Drieborg (gem. Beerta).
Allen onderwijzer bij het O. L. O.
Mej. E. Gouka, Santpoort, Prov. Ziekenhuis.
Mej. A. A. Vissers, Ziekenhuis Coolsingel, Rotterdam.
Beiden verpleegster 1e kl. b. h. Krankzinnigenwezen.
P. R. van Alderwerelt van Rosenburgh, Adm. ambt. bij het B. B., Witte Rozenstraat 18, Leiden.
Mr. Dr. J. G. W. Lekkerkerker, Rechterlijk ambtenaar, Linneausparkweg 37, Amsterdam.
J. C. Chouffour, Veearts bij den Burg. Veeartsenijk. dienst, Phoenixstraat 7, Delft.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

G. van Wieren, Gedipl. gezaghebber b. h. B.B., Vloeddijk 48, Kampen.
B. van der Kop, Mijnbouwkundig opzichter 1e kl. b. d. dienst van den Mijnbouw, Lutmastraat 196 II, Amsterdam.
C. Bakker Azn., Techn. ambt. 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Sparrenstraat 8, Haarlem.
Mej. M. 't Hart, Verpleegster 1e kl. b. d. Hospitaaldienst, Johannesburgstraat 45, 's-Gravenhage.
D. E. Jacobs, Opzichter 1e kl. b. d. W. en 's-Lands B. O. W., Lange Houtstraat 15a, 's-Gravenhage.
H. J. C. J. Wouters, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Ginnekenstraat 42, Breda.
H. N. Bavinck, Mijnbouwkundig opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, Columbusstraat 156, 's-Gravenhage.
F. B. Bletterman, Commies b. d. Alg. Kantoordienst b. h. B., van Lumeystraat 64, 's-Gravenhage.
A. H. J. Mul, 1e Klerk b. d. S.S. en Tr., van Lumeystr 64, 's-Gravenhage.
A. Hanssen, Referendaris b. h. Dep. v. B.B., Ave Moloussena 3, Nice.
G. F. Warouw, Architect 1e kl. b. h. Boschwezen, straat 27, 's-Gravenhage.
H. Tekelenburg, Hoofd der cocosweverij b. d. Stra vangenis te Pekalongan, Willemstr. 2, Groningen.
C. G. P. van Goor, Luit.-kolonel der Genie, van B kenburgstraat 4, 's-Gravenhage.
G. L. A. Saraber, Kapitein der Infanterie, Nassau 35, Oegstgeest.
W. H. Sonius, Idem als voren, Nicolaïstraat 14, 's-G venhage.

MET PENSIOEN.

G. A. F. Altmann, Kapitein der Infanterie, Ediso 143, 's-Gravenhage.
M. J. E. Bos, Kolonel der Infanterie, Delistraat 's-Gravenhage.
H. G. Smagge, Kapitein der Infanterie, Caen van N laan 281, Rijswijk (Z.-H.)
I. L. Snoek, Onder-Luit. Apothekersassistent, Regul gracht 104, Amsterdam.
J. L. Meijer, Kantoorhoofd 1e kl. bij den P.T.T.-di Haagweg 198, Rijswijk.
Ds. D. J. Leepel, Predikant bij de Prot. Gemeent Malang, Stadhouderskade 38, Amsterdam.
Mej. M. J. van den Vrijhoef, Onderwijzeres 1e kl het O. E. L. O., Sweelinckplein 68, 's-Gravenhag
Mevr. C. O. Willach, geb. v. d. Vrijhoef, Onderwij 3e kl. als voren; adres als voren.



Mutatiestaat van 7 tot 14 November.

Nieuwe Leden

	Geïntroduceerd door:
W. A. C. Galestien, 1ste Luitenant Inf., N.-I. L., Rotterdam, Hooidrift 53b. *f* 5.	Eigen aanmelding.
G. L. Koli, Oud-Ontvanger Invoerrechten en Accijnzen in Suriname, Amsterdam, 2de Helmersstraat 44 I. *f* 5.	Eigen aanmelding.
G. Keij Jzn., Houthandelaar, Amsterdam, Jakob Obrechtstraat 6. *f* 5.	den heer L. D. Petit te Amsterdam.
Mevrouw A. J. M. C. de Boer, Amsterdam, Veerstraat 10. *f* 5.	den heer L. D. Petit te Amsterdam.
J. D. Lulofs Jr., Effectenhandel, Hilversum, Graaf Florislaan 38. *f* 5.	den heer L. D. Petit te Amsterdam.
P. Eibergen, Leeraar G.H.B.S., Groningen, Savornin Lohmanplein. *f* 5	den heer B. A. Kwast te Groningen.
J. C. H. Friederich, Oud-Directeur Opleidingsschool P.T.T., Heelsum, Huize Veldkamp. *f* 5	Secretaris afdeeling Arnhem.
Mevrouw W. D. Ambrosius, Nijmegen, Fransche straat 43. *f* 5.	Mevrouw F. Kamerman-Vos te Nijmegen.
A. T. J. B. Smarius, Nijmegen, Bisschop Hamerstraat 43. *f* 5	Dr. J. C. Bantjes te Nijmegen.
Mr. P. H. J. M. Brinkman, Advocaat en Procureur, Nijmegen, Molenstraat 19. *f* 5	den heer J. Zwanikken te Nijmegen.
Mejuffrouw W. Kobus, Deventer, Nieuwe Markt 42....	Als lid van het Koloniaal Landbouwmuseum.
C. J. van Kempen, Oud Gouverneur S.O.K., Den Haag, Hotel de Twee Steden. *f* 5	den heer M. J. Lusink te Den Haag.
J. M. Soeters, Directeur Bataviasche Associatie, Den Haag, Zuidwerflaan 16, Marlot. *f* 5	Mevrouw G. C. E. Soeters-v. d. Heuvel, te Den Haag
F. G. Uhl, Inspecteur b. h. Boschwezen in N.-I., Den Haag, Balistraat 88. *f* 5	Secretaris Afd. Den Haag.
H. B. L. Braam, oud-Hoofdofficier Kon. Marine, Den Haag, Verhulststraat 83. *f* 5	Hoofdbestuur Oost en West.

Adresveranderingen

F. J. de Vries, Rotterdam, van: Burgemeester Meineslaan 6a, naar: Claes de Vrieselaan 142b.
Dr. F. Reisiger, Oud Dirigeerend Officier v. Gez. N.-I. L., Breda, Baronielaan, van: 303 naar: 331.
Dr. J. G. Bantjes, Inspecteur Volksgezondheid N.-I., Nijmegen, van: Hotel Nassau, Smetiusstr. 2, naar: Staringstraat 11.
J. Th. G. Boldrik, 1ste Luitenant Art. N.-I. L., van: Nijmegen, Evertsenstr. 5, naar: Den Haag, Columbusstraat 208. *f* 5.
L. E. van Hecking Colenbrander, Controleur B.B., van: Den Haag, Statenlaan 110, naar: Velp bij Arnhem, Rozendaalsche laan 59. *f* 5. (Afd. Arnhem).
P. van Werdt, Inspecteur van Arbeid der 1ste klasse, van: Medan, naar: Den Haag, Jacob Mosselstr. 10. *f* 5.
Dr. H. Kraemer, Rijswijk (Z.-H.), van: Haagweg 139, naar: Willemsstraat 6.
W. H. Sonius, Kapitein N.-I. L., van: Soerabaja, naar: Den Haag, Nicolaïstraat 14, p.a. Mazee. *f* 5.
Mejuffrouw D. Houthuijsen, Den Haag, van: Schuijtstraat 237 naar: Sweelinckstraat 63.
A. Tetenburg, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Lu ren, naar: Voorburg, „Huize Maria Emilia D paal" Westvlietweg 47. *f* 5 (tijdelijk adres).
Mr. G. A. van Schouwen, Voorzitter Landraad, Poerwokerto, naar: Den Haag, van Boetzelaer 205. *f* 5.
M. J. Lusink, Den Haag, van: Stadhoudersplein naar: Frederik Hendriklaan 57.
Mr. F. C. L. Meijer, Voorzitter Landraad, van: Rijsw Regentesselaan 18, naar: Weltevreden, p.a. Dep Justitie.
A. de Veer, Directeur Stoomboot- en Prauwenveer, Den Haag, Stadhouderslaan 44, naar: Semarang
H. E. K. Ezerman, Resident, van: Djambi, naar: lembang.
J. A. M. Plasmans, Controleur B.B., van: Tapa-T naar: Nieuw Singkel (Westkust Atjeh).
M. J. Ruychaver, Ass.-Resident, van: Bindjel, n Ketapang, (W.-Borneo).
Dr. D. de Visser Smits, Leeraar H.B.S., van: Welt den, Salemba 33, naar: Soerabaja, Ambenganweg